POVESTEA CÂRTITORULUI

ȘI ALTE POVESTIRI

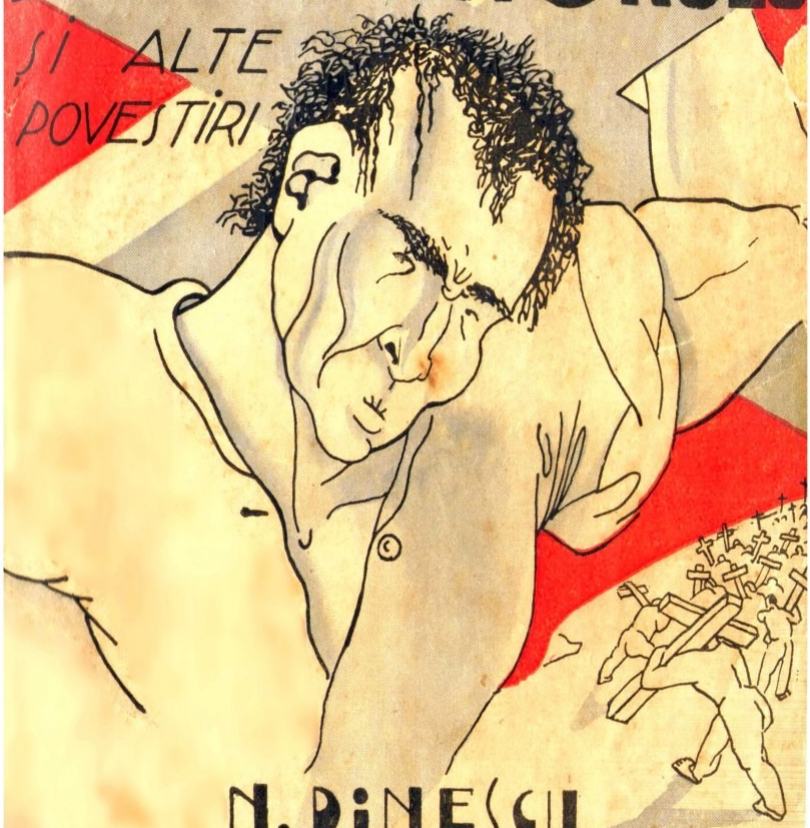

N. DINESCU
i. A. ANTONESCU

BIBLIOTECA NOASTRĂ

EDITURA SOCEC & Co. S.A.

ALTE ORE DE LECTURĂ

POVESTEA CÂRTITORULUI

POVESTIRI PENTRU ŞCOLARI

Culese de

N. G. DINESCU ŞI ION A. ANTONESCU

Dac-a vrea Dumnezeu

— „Ştii una, măi femeie?” zise Pârvu, înjugând boii la car.

— „Oi şti, dacă mi-i spune”, răspunse femeia.

— „Boii noştri sunt bătrâni, abia mai pot roade colţul ierbii; merg în scădere. M-am gândit să-i vând, şi cu parte din banii ce-oi prinde pe dânşii, să cumpăr o pereche de juncănaşi tineri; iar cealaltă parte s-o păstrăm pentru gospodăria noastră: bani albi pentru zile negre. Tu ce zici?”

— „Ştiu şi eu?!”

— „Cum aşa? N-ai nicio socotinţă în capul tău? Bine-i să-i vând, ori nu-i bine?”

— „Bine, dac a vrea Dumnezeu!”

— „Ce fel, dacă vrea Dumnezeu? Ce are

să se amestece Dumnezeu la vânzarea boilor noştri?”

— „Iaca are!”…

— „Măi femeie, nu fii şi tu forfecătură! Suntem noi stăpâni pe boi, ori nu? Avem dreptul să-i vindem, ori n-avem? Răspunde!”

— „Suntem stăpâni şi avem dreptul, *Dac-a vrea Dumnezeu*!”

— „O ţii una şi bună: „*Dacă vrea Dumnezeu*!” Adică să fie numaidecât pe a ta? Aşa mi se cade, dacă cer sfat de la un cap de muiere, care nu ştie să încurce două paie…

„Hăis Prier! Cea Zorilă!”, zise el boilor răstit, învârtind deasupra lor o vărguţă de alun şi urcându-se în car.

— „Mă duc să-mi vând boii la târg! Să ne vedem sănătoşi peste trei zile!”

— „Ne-om vedea, dacă vrea Dumnezeu!”

— „Apoi nu spun eu că femeia îndărătnică te scoate din sărite? Iaca, zău, poţi e ideea într-un păcat, aşa pe nemâncate, atâta te chihăieşte cu gura... Hăis Prier! Cea Zorilă!”...

Pârvu ajunse la târg. Acolo, mare înghesuială şi tămbălău de nu mai puteai răzbate cu sufletul. Toate prăvăliile de pe străzi încărcate cu marfă nouă de Braşov, Lipsca şi Ţarigrad. Numai bani să fi avut cineva.

Câmpul vitelor, cât cuprindeai cu ochii roată împrejur, ticsit cu boi, cai, oi, trăsuri şi căruţe de toate soiurile, de toate preţurile. Apoi hămurării, olării, sticlării, locante la fiecare pas; şi o învălmăşeală, şi o fiertură de norod, şi strigăte de telali, şi

pocnete de bici, şi nechezări de cai, încât bietul Pârvu nu mai ştia pe ce lume se găseşte.

Îşi dejugă boii în iarmaroc, le aşternu o sarcină de fân dinainte, şi, aşezându-se în car, cam într-un cot, se puse pe aşteptat muşterii.

Se rotiră împrejurul lui vreo doi-trei muşterii cu mâinile în buzunare, care, când auziră de preţul Boilor, dădură din umeri şi plecară; dar şi Pârvu nu era mai puţin fudul. Cu cât muşterii îi dispreţuiau marfa, cu atât el o urca mai sus. Venea, de pildă, un muşteriu şi întreba:

— „Bade, bade! Câte parale boii?”

— „Treizeci de galbeni zimţi şi fără bortă”, răspundea el hotărât.

— „Treizeci de galbeni pentru cine

întreabă, dar pentru cine cumpără?”

— Aista-i preţul! Cui îi place; cui nu, iaca drumul!”

Aşa se petrecu ziua, în ciocniri de cuvinte, în târguieli fără ispravă; iar pe la întunecate, Pârvu, ostenit de atâta vorbă de clacă, se culcă în car ca toţi vânzătorii de boi, ce se aflau în iarmaroc.

Când s-a deşteptat a doua zi… ce să vadă? Boii nicăieri.

Dă în sus, dă în jos; aleargă, Pârvule, pe la Prefect, Subprefect, Poliţai, Primar…; închină-te, Pârvule, pe la toate icoanele… boii intraseră în pământ!

În sfârşit, după trei zile de căutare, Pârvu, care-şi cheltuise acum şi paraua de anafură, găsi boii într-o pădure, hămesiţi de foame, furaţi de un cinstit negustor scăpat

de curând din temniţă, şi care aştepta numai noaptea să-i treacă peste hotar.

Când îşi aduse Pârvu boii de funie în iarmaroc, îi clătina vântul de slabi ce erau, iar lui i se părea că-i are de dar, într-atâta pierduse nădejdea de a-i mai găsi.

Îi dădu în jumătate de preţ, fiindcă era acum pe la spartul târgului, şi boii pierduseră din faţa lor. Dar erau bani buni şi aceia, luaţi ca din drum, căci puţin a lipsit să rămâie Pârvu şi fără boi şi fără bani.

După ce a bătut palma cu negustorul şi a numărat zimţii unul câte unul, punându-i la brâu, într-o pungă de piele cu baiere, Pârvu voi să plece acasă; dar nefiind mult până în seară şi temându-se să nu înnopteze pe drum, se hotărî să rămână până a doua zi.

Atras deci de o sluţenie de maimuţă ce

sta în vârful unui par şi de un paiaţ uns ca făină pe obraz, care bătea din răsputeri la uşa unui cort, chemând norodul să vadă „minunea minunilor, copilul zburător, calul năzdrăvan, şi omul care înghite iatagane”, Pârvu dădu cincizeci de bani şi intră la comedie.

Toate au fost cum au fost, minunăţii nemţeşti, nu altceva: treceri prin cerc, frânturi de şale, iatagane înghiţite, şoareci înhămaţi, dar năzdrăvăniile calului le-a întrecut pe toate. Mă rog! Cum a ieşit calul de după perdea, s-a aplecat în faţa norodului în chip de „bine v-am găsit sănătoşi”. Apoi, punându-i-se ceasornicul dinainte, a arătat ceasurile fără greş, bătând de atâtea ori cu copita în pământ, câte ceasuri erau; şi la întrebarea, că ce-i

place mai bine: biciul sau grăuntele? a răspuns la bici, scuturând din cap, adică nu; iar la grăunţe plecând din cap, adică da. Şi când paiaţul îl întrebă:

— „Ia seama, murgule, şi-mi spune cine din toată lumea adunată aici e mai beţiv?"

Calul se aşternu pe fugă, făcu câteva roţi împrejur, se opri dinaintea unui om, îl mirosi, apoi fugi mai departe, mirosi pe un altul şi iar fugi; dar când ajunse dinaintea lui Pârvu, pârdalnica de vită stătu pe loc şi începu să bată din picioare.

— „Nu cumva o fi acesta”? întrebă paiaţa.

Calul dădu din cap şi nechează.

„Nici că mai încape vorbă, acesta-i!” răspunse calul în limba lui, aşa ca să-l înţeleagă şi copiii.

Râdea lumea cu chef. Râdea şi Pârvu, Apoi cu toţii ieşiră mulţumiţi pentru banii daţi la intrare.

— „Ascultă, Pârvule”, îi zise o cunoştinţă de a lui din iarmaroc, „vita ceia de cal, o fi spus sau nu adevărat, dar ştiu şi eu una adevărată.

— „Ce?”

— „N-ai dat aldămaş pentru vânzarea boilor’.

— „Bine zici”, adăugă altul. „Asta nu-i cu cale între gospodari cinstiţi”.

Pârvu stătu o clipă pe gânduri. Pierduse jumătate de preţ la vânzare, mai cheltuise din pungă cu căutarea boilor, mai dăduse şi la comedie… ei… ce mai la deal, la vale? Unde merge mia, meargă şi suta.

— „Hai la aldămaş!”

Plin de chef intră Pârvu cu tovarăşii săi într-o crâşmă şi acolo: „tine bine, na cumetre!” se prelungi aldămaşul până ce ochii lui Pârvu se păienjeniră, de vedea ca prin ciur. Încă două-trei pahare şi Pârvu, vâjâit cu desăvârşire, căzu subt masă, spre îndeplinirea prorocirii calului. Mai zi că nu sunt şi dobitoacele năzdrăvane!

A doua zi, Pârvu se deşteptă cu capul înfierbântat şi cu ochii grei, în arestul poliţiei. Căută la brâu, dar găseşte dacă ai cel…

Banii îşi căutaseră şi ei de drum, cu punga cea cu baiere dimpreună.

Pârvu începu a alerga iar pe la toate feţele cârmuirii, se închină iar la toate icoanele, lăcrimând după punga lui, însă banii, mai şireţi decât boii, ştiură să se

ascundă mai bine.

După trei zile de zadarnică căutare, Pârvu fu silit să-şi vândă şi carul, pentru a-şi plăti datoriile la casa unde găzduise, şi se întoarse acasă pe jos, prin colbul drumului, pleoştit ca vai de el, gândind… adică negândind nimic; ce era să se trudească a gândi la lucruri ce nu se mai puteau întoarce?!

— „Cine-i acolo?” striga femeia lui Pârvu, auzind în puterea nopţii, o bătaie la uşă.

— „Eu, bărbatu-tău, dac a vrea Dumnezeu!”, răspunse bietul om pocăit.

Sfatul cel mai bun.

Moş Ilie Costan e gospodar fruntaş în sat la Avrămeni. Deşi carte aproape nu ştie, dar i-a plăcut s-asculte sfaturile bune şi s-a folosit de multe din ele. Din pricina asta, el preţuieşte şcoala şi ştiinţa. De altfel, Moş Ilie nu-i om pe care să-l poată amăgi aşa oricare citeţ, ori scriitoraş. E în stare, din două vorbe şi dintr-o privire, să priceapă pe cel ce-i stă în faţa; aşa că el, la târgoveţi mai ales, nu se înşală; ştie să deosebească şi între ei neghina de grâu. E un gospodar înţelept, care, deşi a ajuns să aibă păr alb, tot crede că i-au mai rămas multe de ştiut de acum înainte.

Într-o zi, se duce la Iaşi cu un proces la Curtea de Apel. N-avea a împărţi nimic cu

nimeni, dar fusese chemat ca martor de nişte megieşi.

S-a înfăţişat, a spus în cuget curat cum s-au luat vecinii la harţă, în crâşmă, pentru nişte pământ; pe urmă, s-a strecurat pe uşă şi s-a dus să mai vadă târgul.

Vreme până la asfinţit, când pleacă trenul, mai avea.

A umblat încolo, a umblat încoace, pe urmă dintr-odată îi vine un gând. Zice: „tot am auzit eu de un avocat înţelept, aici în târgul Iaşului, unul Constantin Stelniceanu…

Se spune că-i om bătrân, trecut prin multe, şi când ţi-o da el un sfat, apoi halal! … Şi el merge pe dreptate… Strâmb nu apără niciodată… Aşa avocat, înţeleg. Tot n-am eu ce face. Ia să mă duc pe la dânsul, să

vedem ce sfat mi-o da. O vorbă aleasă prinde totdeauna bine…”

Întreabă moş Ilie Constan şi află că avocatul Constantin Stelniceanu stă în Sărărie.

Se duce bătrânul în Sărărie, intră într-o curte curată, trimite vorbă şi îndată avocatul îl cheamă şi-l primeşte în odaia lui, toată plină de dulapuri cu cărţi.

— „Poftim, şezi pe scaun”, zice avocatul. „Şi spune ce durere ai?”

Moş Ilie se cam sfia să se aşeze pe scaun. Avocatul îl priveşte zâmbind peste ochelari şi-i zice:

— „De ce te sfieşti, bătrânule? Aici ai de-a face cu un om ca şi dumneata, care nu se socoteşte os sfânt, coborât cu hârzobul din cer”.

Vorba asta i-a plăcut lui moş Ilie Costan. S-a aşezat pe scaun, în faţa avocatului, şi-a zis:

— „Iaca de ce am venit, cucoane. Tot am auzit de la unii şi de la alţii, că eşti un om care ştii să dai sfaturi bune... Tot n-aveam ce face în târg. M-am gândit şi eu să trag un folos, dintr-o vorbă înţeleaptă... "

— „Bun, bătrânule, tare bun...” zice zâmbind cu prietenie avocatul. „Vra să zică ai un proces...”

— „Ba nu, cucoane, m-a ferit Dumnezeu de aşa ceva”.

— „Atuncea poate vrei să cumperi, ori să vinzi ceva şi vrei să faci acte...”

— „Nu. Eu mă mulţumesc cu ce am, cu cât sunt vrednic să lucrez şi să stăpânesc”.

— „Aşa? tare frumos. Dar în sfârşit,

trebuie să ai ceva... De ce ai venit la mine? ...”

— „Apoi uite, cucoane, să-ţi spun eu dumitale... Eu sunt un om care în viaţa mea, mult am dat pe o vorbă înţeleaptă. M-am gândit aşa: vin la dumneata, plătesc ce trebuie ca la doftor, şi poate mă aleg cu un sfat bun, care să-mi folosească, aşa...”

Avocatul s-a uitat cu luare aminte la moş Ilie Costan şi a început a râde bucuros. Apoi a muiat condeiul în cerneală.

— „Bun, bătrânule”, zice. „Dumneata trebuie să fii om de ispravă în satul dumitale. De unde eşti?”

— „Din Avrămeni, cucoane”.

— „Cum te cheamă?”

— „Ilie Costan”.

— „Eşti muncitor de pământ?”

— „Da, cucoane, muncitor, cum am apucat şi eu din părinţi”.

Constantin Stelniceanu se apleca pe masă şi scrise câteva vorbe pe o bucată de hârtie, o îndoaie şi o dă moşneagului:

— „Iacă, moş Costane, sfatul dumitale. Când îi avea nevoie, adă-i aminte de el”.

— „Aista-i?” întrebă bătrânul uitându-se la hârtie. „Bun! Eu nu ştiu să citesc, dar am feciori care au învăţat cinci clase. Am şi nepoţi care ştiu toate năzbâtiile. Ştiu şi eu oleacă de slovă veche, şi-am citit odată Alexandria, da’ scrisoare nouă n-am mai avut când deprinde. Şi cât are să mă coste sfatul ista, cucoane?”

— „Apoi, moş Costane”, zise avocatul.

„Ţi-am dat o vorbă fără plată. Mergi sănătos şi învaţă şi pe alţii să se folosească

de ea.

S-a dus moş Costan.

Cum s-a nimerit, a dat peste o căruţă şi în scurt timp a fost acasă. Era aşa, pe la toacă.

Şi dacă a ajuns în gospodăria lui, şi-a chemat baba şi a început să-i spuie ce-a mai văzut pe la târg. Pe urmă, fiindu-i foame, a gustat ceva, şi-acum se gândea să se odihnească.

Cum sta aşa, iaca vine feciorul cel mare, Neculai, şi aduce veste de la fânaţ. Fânul era de mai multe zile cosit, şi-ar fi trebuit strâns în căpiţe.

— „Ce să facem, tătucă?” zice. „Strângem fânul, ori nu-l strângem? Până în seară, tot o să putem face ceva. Eu zic să-l strângem”.

— „Da’ lasă”, zice bătrâna. „Parcă mâine nu-i când? Abia a căzut omul de la drum. Să porniţi la treabă acum, asupra serii?”

— „Bine, bine”, grăieşte flăcăul, „aşa-i cum spui, dar la noapte poate să vremuiască”.

— „Ei lasă, băiete, lasă-l!” sare baba cu gura. „Acu a ajuns oul mai cuminte decât găina. De ce tocmai la noapte să ploaie? Tocmai la noapte, peste fânul nostru…”

— „Stăi! Stăi! Ho!” strigă moş Costan. „Nu vă sfădiţi. Am eu un sfat. Am fost pe la un om înţelept şi el mi-a scris aici un sfat. Iaca, să-l scot din chimir. Citeşte-l tu, Neculai. Vezi ce zice. Poate să ne fie de folos”.

Bătrâna şi feciorul s-au uitat cu mirare la moş Costan. Pe urmă, Neculai a luat

hârtia, a desfăcut-o şi-a citit aceste cuvinte:

„Moş Costane, lucrul de azi, nu-l lăsa niciodată pe mâine!”

— „Aha! Aha!” vorbeşte moş. Ilie. „Aţi auzit? Iaca, asta-i bun. Hai, băiete, să strângem fânul. Om da şi noi mai repede, ca să isprăvim până-n seară... ce-i drept, e drept; Sfatu-i sfânt!”

Înnoptase când s-a întors bătrânul cu flăcăii de la fânaţ. Erau flămânzi şi trudiţi, dar isprăviseră adunatul.

Într-un târziu, după ce s-au pus la hodină, iaca sclipeşte albastru la ferestre, şi se aude mugind tunetul în depărtare. Nu trece mult şi dă năvală, din miez de noapte, o ploaie grozavă de parcă voia sa înece lumea.

Baba a aprins lumânarea de Paşti la

icoane, şi-şi făcea cruci, când tresărea fulgerul. Băieţii se treziră, ieşiră pe afară să vadă ce fac vitele şi moş Costan vorbi gânditor:

— „Bre, babă! Dacă nu strângeam noi de cu seară cum se cuvine fânul, ce s-alegea din el?”

— „Apoi dă”, răspunse mătuşa Anica. „Iaca şi bătrân învaţă omul! Acu m-am dumirit eu. Aşa sfat trebuie pus înainte, în orice împrejurare. Să-l aşezăm ici, la icoane, ca să ne aducem aminte de el şi noi şi copiii noştri, în fiecare ceas al vieţii”.

Mihail Sadoveanu

Grădinarul.

M-am coborât încet în grădina înconjurată de zid străvechi. Treptele de piatră, povârnite într-o parte, sunt pe jumătate îngropate în pământ, de vreme. Muşchiul negru-verzui a crescut cu îmbelşugare printre lespezile de pe margini, pe unde nimeni nu calea.

În urma mea aud un pas greoi. Îl cunosc fără să mai întorc capul. E pasul lui Moş Costache, grădinarul, care lucrează cu ziua, azi aici, mâine aiurea. Picioarele lui, îngreuiate de bătrâneţe, calcă ţeapăn în cişmele grele, cu încreţituri mucegăite, care-i trec mai sus de genunchi.

— „Tare s-au mai stricat viile anul ăsta, Moş Costache!” încep eu vorba.

— „D-apoi ş-atâta ploaie, Doamne iartă-mă!” bombăneşte înfuriat moşneagul, care tocmai se plecase să smulgă nişte mohor pe un strat.

— „Da’ strugurii mai toţi sunt buni; păcat numai că n-au frunză!”

— „Nu-i nevoie… dac-au scăpat strugurii; da-i vorba mea ca şi strugurii îs păliţi”.

— „Bine, dar chiar buni, dacă nu mai au frunze…”

Moş Costache zâmbeşte:

— „Da’ ce să facă cu frunza?”

Şi acum, pentru întâia oară de când am început vorba, moşneagul mă învredniceşte cu o privire care-mi clatină părerile mele şi-mi dă un respect necugetat pentru vechile lui cunoştinţe grădinăreşti. Dar, ca să nu las

vorba neisprăvită, îngân şi eu fără convingere:

— „Păi… e nevoie şi de frunză… ca să se hrănească…”

De astădată, moşneagul râde fără să se mai ascundă, până-l îneacă tusea. Liniştindu-se puţin, întreabă răguşit şi întrerupt:

— „Cu frunza?… D-apoi rădăcina ce treabă are?”

Şi pleacă, clătinând din cap şi trăgând cu patimă dintr-un capăt umed de ţigară.

* * *

Moş Costache îşi cercetează semănaturile.

— „Era să-mi prăpădească omida tot curechiul[1]! Noroc că i-am prins de veste. O

1 Varză. Curechi e denumirea

căciula plină am dat pe foc”.

— „Tare bine; numai uite… sunt încă o sumedenie de fluturi”…

— „Ei, ş-apoi? Ce strică fluturele?”

— „Apoi fluturele face ouă şi din ouă ies omizi, Moş Costache”.

— „Săraca lume!… Nu face fluturele omida. Omida singură face cuiburi şi se înmulţeşte”.

De astă dată, moşneagul nu mai râde; nici măcar nu zâmbeşte. Se uită ţintă şi întunecat într-o parte. Eu tac cuminţită – cam târziu – de amintirea prea proaspătă a poveştii cu frunzele. Moş Costache mă lasă în drum, coteşte liniştit la dreapta, calcă mai apăsat şi bombăneşte, ca pentru el singur:

---

moldovenească.

— „Apoi, dac-au ajuns acuma şi fluturii să facă omizi, are să fie rău pe lume, mânca-o-ar ciorile de grădinărie”…

Lucia Mantu

Clemencu

Pescarii se strânseră roată în jurul unui ceaun mare, de unde aburi calzi, mirositori, se ridicau în rotocoale cenuşii şi piereau sub ochii celor patru vlăjgani care abia aşteptau să dea mâncarea în clocot. De sub ceaun, se ridicau limbi roşii, se lungeau încolăcindu-se. Ca trupul şarpelui, aruncând pete de lumină pe oglinda Dunării, care lucea la picioarele lor.

Isprăviseră căutatul cârligelor şi îşi priponiseră lotcile, scoaseră plăşile pe mal, ca a doua zi, din nou să pornească cu ele uscate pe valuri.

Cel mai în vârstă dintre dânşii, Nichita, un vlăjgan nalt, cu spatele cât o covată, cu ochii gălbui, barba roşie, şi cizme grele să

fragă câteva ocale, sta tolănit pe nisip, cu mâna sub cap şi privea unda Dunării. Un altul, cu capul şi cu picioarele goale, mereu mesteca borşul; iar al treilea arunca vreascuri sub jăraticul roşu al focului. Al patrulea dormea cu gura căscată, suflând ca nişte foale.

Departe, pe celălalt mal, printre gardul de nuiele şi stuf, cu care închisese gârla Mocanului, năvălea apa grăbită, aducând în vâltoare peştii care se zbăteau să scape. Deasupra, ca nişte hoţi la pândă, se roteau pescăruşi uşori, şi când le venea la îndemână, se repezeau în apă şi-şi înşfăcau prada.

Sălcii bătrâne încununau malul cu ramuri verzi, care, în apropierea serii, se făceau din ce în ce mai negre. În fund, pe

grinduri, se ridicau rotocoale de fum, răsunau glasuri şi se vedeau herghelii de cai, ca capetele plecate în fum, veniţi să se apere de tăuni.

Când şi când, pe deasupra bălţii, care, cu cât venea seara se lumina mai tare, greoi şi leneşi, treceau bâtlanii…

Dar Nichita şi cu tovarăşii lui nu se uitau la toate acestea. Pe el îl chinuia un lucru: de o lună nu mai pusese păhăruţ de votcă în gură… De aceea sta tăcut şi fără chef… şi se gândea cum ar face, să aibă măcar un păhăruţ de băutură.

Tăcură o bucată bună; borşul era aproape gata. Pe când flăcăii mestecau mămăliga, iată că Nichita ridică capul, îşi mişcă trupul, pironi ochii şi privi vreme de câteva minute, dunga apei…

— „Ce-i?” întrebă cel care mesteca borşul. „Vine vreo lotcă?”

Nichita nu răspunse. Apoi, peste puţin, lăsă capul în jos, îl clătină vorbind:

— „Asta nu-i bine”.

— „De ce?” întrebă cel care veghease tot timpul să nu se stingă focul.

— „Pentru că iar cere Dunărea carne de om”…

Pescarii cei tineri se uitară unul la altul.

Crescuţi pe malul Mării Negre, ei nu ştiau de una ca asta.

— „Şi cum cere carne de om?”

— „Iaca aşa…” vorbi Nichita, „în fiecare primăvară, ea cere partea ei… Acuma, mâine, poimâine, ai s-auzi că cineva s-a înecat!…”

— „Ei, asta se poate?" vorbi cel mai

tânăr.

— „Şi tu nu crezi? Poate vrei să-ţi spun şi o întâmplare. Eu sunt şi mai bătrân şi am văzut ce poate Dunărea, când îi vine toana… Nici eu nu credeam, dar acum s-au schimbat lucrurile”…

Pescarul tăcu şi pe faţa lui răsări parcă o umbră de grijă. Câtă va vreme el nu vorbi nimic… apoi deodată ridică capul şi privi spre cei doi…

— „Aţi auzit voi de Clemencu?”

Cei doi se uitară unul la altul…

— „Ei, dacă n-a mai fost şi el pescar, dacă nu era şi el înotător şi dacă n-a vrut să asculte, tot s-a înecat…”

— „Şi cum?” s-auzi un glas.

—„Ăsta, Clemencu”, începu Nichita, „era cel mai renumit pescar, pe vremea când eu

eram ca voi… Dar de înotător i se dusese vestea până-n Constantinopol… Iaca, să vezi. Mergea cu luntrea şi deodată, îmbrăcat cum era, s-arunca în apă. Cine nu-l ştia, se speria… dar el, ca raţa, îl vedeai răsărind cine ştie unde.

Dunărea? o trecea de patru ori la rând. Odată, cică s-a îmbătat şi s-a luat la bătaie de-a spart capul unuia. Au venit cei de la poliţie, dar el ce să facă? fuga la mal şi… huştiuluc în Dunăre. Poliţia rămâne cu gura căscată, dar el începe să calce apa şi la mijlocul Dunării, râdea de ei şi le făcea plecăciuni. S-au dus ei cu luntrea, dar cum să-l prinzi, dacă el se dădea la fund…”

— „Auzi?!”… îi vorbi unul.

— „Da, şi să nu credeţi că spun minciuni… Aşa înotător era el… Dar am

uitat... de câte ori nu se ducea afurisitul pe vapoare de pasageri, şi când lumea era mai multă, el se făcea că a căzut în apă... toţi ţipau, alergau la bărci şi tocmai când aceia se saturau căutând, răsărea pe celălalt mal... Şi... cu toate acestea, tot Dunărea i-a mâncat capul.”

— „S-a înecat?...”

— „Ba bine că nu... Era tot aşa, ca şi acuma, în primăvară. Sunt poate zece ani... Noi pescuisem şi stăm înspre seară, într-un grind. Cu noi era şi un bătrân, moş Simion... Cum stăm aşa, iacă că moşul ciuleşte urechea, ascultă şi deodată se întoarce spre noi. Zice: Cere Dunărea om; acum care se duce pe valuri, s-a isprăvit cu el. Dar Clemencu, care era acolo, se uită la moş şi râde.

„Iacă, mă duc eu şi nu-mi pasă” „Ai se păţeşti”, zise moşul. „Eu?... Eu Clemencu?... La Catarleţ mă duc şi beau votcă dacă vrei... Rămăşag?"

„Nu, rămăşag eu nu pun”. „Ei şi dacă nu pui, eu tot plec, să-ţi arăt că nu mă tem”. Şi nu isprăveşte vorba şi se şi repede la luntre, se pune la băbăici. Moşul se duce la el şi-l apucă de braţ: „Nu te duce, Clemencule”. „Haide, pleacă de-aici”, strigă Clemencu... şi a dispărut în noapte. Da, în seara aceea, tot ca şi acum, Dunărea venea posomorâtă şi mugind, iar din valuri se ridica un glas amarnic.

A plecat el, a ajuns la Catarleţ, a băut votca şi când să se întoarcă, pe la mijlocul Dunării, a venit un val şi l-a răsturnat. Şi atâta i-a fost... Cum era noapte, vâltoarea l-

a zăpăcit învârtindu-l pe loc”… Nichita tăcu, se uită spre dunga cenuşie a apei!… întinse mâna…

— „Auziţi cum mugeşte!…”

Pescarii ceilalţi întoarseră capetele… ascultară…

— „Da, adevărat…” vorbiră ei, uitându-se cu grijă într acolo de unde venea glasul…

Nichita vorbi iar:

— „Acum băieţi, mâine să vă păziţi…”

— „Numai mâine?!…”

— „Şi mâine şi poimâine, până ce-o căpăta carne de om…”

Glasurile tăcură din nou… Apoi, într-o vreme, borşul fu răsturnat într-un ceaun, de unde pescarii sorbeau liniştiţi.

Când stomacurile fură puse la cale, ei se traseră sub coliba de stuf şi se tolăniră pe

iarbă, înveliţi în ţoale şi pânza lotcilor…

Noaptea creştea târzie, învăluind în beznele ei sălcii, maluri şi ghiolurile lucitoare. O linişte adâncă stăpânea muţenia. Dunărea părea că se tot vaietă, dar acuma pescarii adormiseră şi poate numai prin somn, purtau în minte, soarta bietului Clemencu.

N. Dunăreanu

Împărăţia măceşului.

După ce a gătit cu facerea lumii, Dumnezeu s-a gândit că bine ar fi să dea la fiecare fel din făpturile sale, câte un împărat. Şi a chemat întâi florile dragi Lui, floricelele de câmp, care vârstează pământul cu lăicere şi covoare în toate colorile.

S-au înfăţişat multe, multe, câte pietricele-n munte, câte stele sunt pe cer, câte furnici sub stejar şi mai mari şi mai mărunte şi s-au închinat smerit Ziditorului.

— „Fetele mele, băieţii mei”, le-a zis Domnul. „V-am adunat aici, în Rai, la sfat mare şi înţelept. Voinţa mea este să aveţi peste voi un împărat căruia să-i daţi ascultare”.

— „Doamne, împăratul nostru eşti Tu, murmură micşuneaua.

— „Eu sunt Stăpânul vostru din ceruri, fetiţo, dar vouă pe pământ, vă trebuie un domn pământesc.

— „Eu nu râvnesc la măriri”, mai şopti micşuneaua. „Mă mulţumesc, în smerenia mea, să răspândesc mireasmă dulce”.

— „Noi”, ziseră într-un glas, murul, afinul, zmeurul şi fragul, „avem destulă treabă cu coacerea roadelor noastre”…

— „Iar noi”, lămuriră ghiocelul şi vioreaua, „prevestim Primăvara, crăiasa noastră. De împărat n-avem nevoie”.

— „Menirea noastră este să împodobim pământul şi doar ne pricepem singuri la atâta lucru”, strigă din toate colţurile raiului, mărgăritărelul, aglica, macul şi

albăstriţa.

Dar Cimbrul cu umilinţă:

— „Eu dau gust bucatelor…”

Pe când, cu trufie, Floarea Reginei încheie:

— „Pe piscurile munţilor, eu sunt împărătească!”

Dumnezeu se uita când la unele, când la niţele şi era foarte nedumerit. Dar iată ca zăreşte, stând tăcut, mai la o parte, un copăcel cu flori trandafirii:

— „Dar tu?”

— „Eu sunt Măceşul, Doamne*”.

— „Ai vreo treabă?”

— „Am: să înfloresc şi să rodesc…”

— „După câte văd, eşti un băiat cuviincios şi de ispravă. Tu vei fi împăratul florilor de câmp şi vei avea darul să goneşti

orice duh necurat de la casele oamenilor, care vor pune rămurele de alte tale pe la ferestre şi la stâlpii porţilor… Şi încă îi vei feri de ceasul rău… Aşa hotărăsc!…”

— „Amin! Amin! Amin!” cântară, cu glas de mulţumire, toate florile.

Nestor Urechea

După asemănarea lor.

Făcuse Dumnezeu aproape toate lighioanele pământului. Îi mai rămăsese de învieţuit numai câteva. Pe acestea hotărî să le plăsmuiască după sfatul celorlalte. Astfel putea să cunoască şi inima şi mintea acelor cărora le dăduse suflet mai dinainte.

Aşa, după povaţa leului care voia să ştirbească din măreţia tigrului, făcu pisica; după gustul raţei, zuli pe lebădă, făptui gâsca; după placul elefantului ironist, născu şoarecele. Ascultă chiar de măgar care-L rugase ca, decât ar mai face un dobitoc pe lume, mai bine i-ar lungi lui urechile, doar-doar o putea prinde un sunet mai armonios.

Dumnezeu ştia că fiecare din vietăţile acestea îşi vor avea pe pământ menirea lor;

că, cu cât vor fi mai multe, cu atât se vor înlesni mai mult una pe alta; că nici urechea măgarului n-o să prindă nota privighetoarei, după cum nici mărimea elefantului n-o să poată batjocori micimea şoarecelui.

De aceea Atotputernicul se plimba pe pământ, întrebând şi ascultând în dreapta şi în stânga.

Într-un rând, odihnindu-se pe o piatră, se gândea cum să mai dea o vieţuitoare aerului. Şi cum căuta cu ochii prin prejur, iată că vede sub o frunză o broască; o albină şi un fluture pe cât o floare; şi în mijlocul unei mreje, ţesute între două crengi, un păianjen.

Dumnezeu zâmbi, le chemă la El şi le spuse:

— „Ascultaţi, vietăţilor! Vreau să vă dau

pe ziua de azi încă o tovarăşă. Doresc să aud povaţa voastră, cum şi ce înfăţişare să-i alcătuiesc. Mergeţi de vă sfătuiţi dintru-ntâi între voi, şi veniţi cu lucrul gata”.

Cele patru vieţuitoare se traseră mai la o parte, în sfat.

— „Bine, dragilor”, se umflă broasca, „nu-i ajunge Prea Sfântului că ne are pe noi? O să lase atâtea fiinţe pe pământ, că n-o să ne mai ajungă cu ce să ne hrănim. Ia să-i croim noi o dihanie, cum n-a mai văzut nimeni, doar L-om sătura.

Şi şu-şu-şu, şu-şu-şu, se sfătuiră ele. Apoi câte-şi patru veniră în faţa Domnului.

— „Ei?!” le întrebă Dumnezeu „Tu broasco, ce sfat îmi dai?”

— „Înalt Prea Sfinte”, zise broasca, „priveşte-mi ochii şi să-i faceţi şi pe ai noii

vieţuitoare la fel”.

— „Bun! Dar tu, fluture?”

— Priviţi-mi trupul”.

— „Bun! Dar tu, albino?”

— „Priviţi-mi aripile”.

— „Bun! Dar tu, păianjene?”

— „Priviţi-mi picioarele”.

— „Bun! Foarte bine!” răspunse Dumnezeu şi zâmbi: ochi de broască, trup de fluture, aripi de albină şi picioare de păianjen.

Iată lighioana pe care o doreau ele!

Dihăniile se uitară una la alta.

— „Acum să-l vedem!” zise albina, încet, broaştei.

Dar Dumnezeu blagoslovi în aer, apoi întinse palma. Şi în mâna Domnului, răsări deodată noua vieţuitoare.

— „Iată sora voastră! Vă place?”

Cele patru vieţuitoare răspunseră codindu-se:

— „Dă… Mărite Doamne!”

Şi Dumnezeu înţelese că noua vieţuitoare era într-adevăr frumoasă.

Tocmai în clipa aceasta, uite şi-o şopârlă. Se întrebe şi pe asta, se gândi Dumnezeu:

— „Ei tu, şopârlă, ce zici că-i mai lipseşte fiinţei acesteia, ca să desăvârşească sfatul celor patru tovarăşe ale tale?”

— „Sprinteneala mea, Doamne”, răspunse cu acreală, şopârlă.

— „Fie! Du-te!” porunci Dumnezeu făpturii celei nouă, care se ridicase pe vârful degetului Său.

Şi aşa, din răutatea celor cinci vieţuitoare, zbura, pentru întâia oară pe

pământ, nebunatica şi gingaşa libelulă.

Dar ar fi nedrept să nu se ştie că dintre toate vieţuitoarele, numai rândunica fusese mărinimoasă. Ea rugă pe Dumnezeu să dea viaţă unei alte rândunele, mai chipeşă ca ea. Şi Dumnezeu îi făcu hatârul: însufleţi lăstunul. Dar pentru inima cea bună a rândunicii, o lăsă tot pe dânsa mai frumoasă.

Emil Gârleanu

Doctor de cocoşaţi.

…Odată, stăteam de vorbă cu un arendaş. Era tocmai într-un an de secetă. Ţara trecea printr-un adevărat foc.

Cunoscutul meu semănase o moşie întreagă, îngropând sub brazde toate speranţele lui şi norocul copiilor. Bucatele intraseră în primăvară cu porneală bună şi, tocmai când începuse să se bucure şi să aştepte mâna cea mântuitoare, se opresc ploile şi se întăresc căldurile. Până în vară, s-au topit toate semănăturile, de parcă ar fi fost stropite cu încrop. Eu nu ştiam cum să aduc vorba, mai cu înconjur, ca să nu ating durerea încercatului meu cunoscut.

— „Destulă pacoste…, dar… mare-i Dumnezeu!…

— „Atâta nădejde ne mai rămâne şi nouă…

— „Oricum, e o stare dureroasă a sufletului, să vezi aşa, dintr-odată, cum ţi se duce de sub ochi, atâta bogăţie…”

— „Iată te uiţi cum se duce şi n-o mai poţi chema înapoi… Fluieri şi tu din urmă a pagubă…”

— „Pentru noi, ăştilalţi, când pierdem ceva dintr-o întâmplare, nu ne aflăm locul şi dumneavoastră pierdeţi o avere întreagă, o daţi aşa ca într-o părere: aici o ai, aici o scapi… şi tot vă ţineţi şi începeţi munca din nou…”

— „Tragem şi noi nădejde, ca spânul de barbă, tot că: ba o fi… cu asta ne amăgim şi trecem prin viaţă, cum se strecoară câinele prin mărăcini…"

— „Mare putere de credinţă!”

Urmăream pe arendaş cu tot interesul

Curiozităţii, mirându-mă de oamenii aceştia ce rămân tot dârji şi glumeţi, cu toate nedreptăţile sorţii.

— „Eu, cu toate acestea, nu mă plâng de plugărie, căci, dacă mi-am pierdut tinereţea, muncind degeaba, în schimb am căpătat o învăţătură mare: mi-am găsit aci mântuirea băieţilor mei…”

— „Cum asta?”

— „Bărăganul mi-a deschis ochii şi m-a învăţat ce să fac cu ei, ce drum să le dau în lume”.

— „Şi ce vrei să faci dumneata din băieţi?”

— „Am să-i fac doctori de cocoşaţi”…

— „Râzi de mine!”

— „Nicidecum”.

— „Ce înseamnă asta, doctor de cocoşaţi?”

— „Ehei, bun meşteşug, câştigi parale fără diplomă şi fără multă minte”.

— „Tot nu te înţeleg”.

Arendaşul meu abia îşi stăpânea râsul şi mă fura din ochi cu cântăritul şi spionarea.

— „Apoi să te dumiresc tot eu. Când s-o vesti în lume de un doctor de cocoşaţi, toţi gheboşii or să năvălească la el, ca să se caute, căci până acum nu s-au prea văzut cocoşaţi vindecaţi… Şi ce-ţi mai trebuie alt venit, decât mulţimea celor aduşi de spate? O să curgă paralele, ca mălaiul la moară… să iei numai şi să pui în buzunar…”

— Şi fără nicio alta învăţătură?

— „Fără nicio şcoală alta, numai cu

reţeta de la mine, care e mai bună decât toate şcolile…”

— „Spune-mi şi mie”.

„Vrei să-mi furi meşteşugul?”

— „Apoi eu n-am copii, nu-ţi fie frică”.

— „Atunci ascultă care-i doctoria cocoşaţilor: să se facă arendaş pe Bărăgan”.

— „Tot nu te înţeleg”.

— „Uite care-i taina: cocoşaţii care s-ar apuca de agricultură, şi-ar pune tot avutul şi toată nădejdea în pământ”.

— „Ei şi ce-are a face asta cu cocoaşa din spinare?”

— „Are a face, că după arat şi semănat, ce mai aşteaptă agricultorul?”

— „Ce să mai aştepte? An bun, cu ploaie”;

— „Aha! apoi asta-i reţeta… ploaia… Să

vezi atunci pe cocoşat cum o să se razime cu mâinile în genunchi şi, încet, haide-hai, încet, o să-şi îndrepte şalele şi să ridice ochii în sus, pe cer, după nori…

S-auzi numai cum îi trosnesc oscioarele spinării şi se aşază la locul lor, pe când cocoşatul, înălţat, o să urmărească cu ochii marginile cerului din toate părţile şi o să tresară la toate adierile şi burzuluirile de sus… Şi mai ştii?! azi oleacă, mâine mai mult, până se trezesc cocoşaţii cu ghebele căzute din spinare”…

— „Mare poznaş mai eşti! mai tras pe sfoară cu doctoria dumitale!”

— „Ce, nu crezi în ea? Ia uită-te la mine, ce drept sunt… Din ce pricina crezi că m-am făcut aşa înalt şi tot una? De uitat întruna în sus, după nori…”

Privighetoarea.

— „Ce ai, nene Iorgule? Parcă ai fi supărat”.

— „E!…”

— „Ba nu, zău, ţi s-a întâmplat ceva?”

— „Mi s-a întâmplat o ticăloşie… Nici nu ştiu cum să-ţi spun.

Ştii că prin fundul curţii mele trece iazul, iazul morilor. Când n-am ce face, dau cu undiţa la peşte. Am acolo, în stânga scării, (c-am făcut scară pentru scăldat) o adâncitură, în care arunc în toate serile, câte o bucată de mămăligă, ori câte un pumn de grâu fiert: nadă la peşte. Şi uneori, când e apa mare, mai ales acum primăvara, se dă bine şi prinz… nu cine ştie ce peşti mari, dar în sfârşit; cleni, mrene… Am prins

de multe ori şi mai măricei, aşa cât un cuţit de masă obişnuit. Tu nu eşti pescar, n-ai dat cu undiţa niciodată... E păcat!... La mine acolo e frumos de tot: o umbră deasă şi răcoroasă, şi apa aceea care curge lin printre sălcii pletoase... Să vii odată, să vezi!...

Acum, eu am undiţe sistematice, de se strâng, se fac baston; dar aici, în iaz, nu le întrebuinţez, că prea sunt lungi. Iau câte o nuia de alun, îi pun aţă, plumb şi cârlig, şi gata...; iar când plec de acolo, înfăşor aţa pe nuia şi o bag într-un tufiş de răchită. În tufişurile astea şi în sălciile de pe marginea iazului, vin privighetori şi cântă toată noaptea. Foarte de multe ori, când stau liniştit la pescuit, vin, săracele, până pe lângă mine, aproape de tot, să le prinzi cu

mâna, parcă ar fi oarbe; umblă după ouă de furnici şi după râme… Ce e azi? Joi.

Alaltăseară, Marţi, a venit pe la noi, căpitanul Delescu cu nevastă-sa, şi am stat cu toţii în pridvor, să le ascultăm. Nu cânta una, cântau zece, cincisprezece; răsuna to zăvoiul. Şi cum era o lună ca ziua şi mirosea liliacul, am petrecut o seară… să-l întrebi pe el. Mai ales una, chiar în grădină la mine, într-o salcie pletoasă, cânta… Doamne, dumnezeule! De câte ori începea, făcea într-un fel nou. Încă Victoriţa, nevasta căpitanului, luase un condei, să însemne cu vorb, toate felurile de sunete pe care le scotea. Uneori făcea: fi, fi, fi, tiha, tiha! tiha! chiau! chiau! chiau! clings!… iar când isprăvea într-o cascadă de triluri, zău dacă nu-ţi venea s-o aplauzi, ca pe-o primadonă.

Şi din crivină[2] îi răspundeau altele şi altele. Frumoasă seară am petrecut, n-am s-o uit niciodată! Şi ne întrebam cu toţii, dacă o fi adevărat că toate vieţuitoarele de pe pământ se trag dintr-o tulpină şi că s-au deosebit unele de altele, numai silite de împrejurările deosebite prin care au trecut; ce fel de împrejurări au fost acelea care au putut sili privighetoarea să ajungă să cânte aşa, iar cârstelul bunăoară, să hârâie ca un ceasornic de buzunar, când îl întorci? Mare taină!

E!... Pe la douăsprezece, ne-au plecat mosafirii, iar nevasta căpitanului, după ce ne-a zis nouă „bună seara”, a făcut bezele înspre salcia pletoasă, strigând: „la revedere, puică, pe mâine seară” şi au venit

2 Crivină - desiº, pădurice

şi aseară, dar în salcie nu mai cânta privighetoarea. Se auzeau în zăvoi, dincolo peste iaz, o mulţime; aici însă nu.

Ne gândeam că poate s-o fi dus în zăvoi şi ne sileam se recunoaştem după cântec; dar, ori că ea era prea departe şi nu puteam deosebi toate sunetele, ori că nu cântau toate la fel, dar lucru hotărât, lipsea un sunet; n-auzeam şi să vezi de ce:

Azi dimineaţă, neavând treabă, mă scobor la gârlă. Lăsasem în ajun undiţa acolo, într-un tufiş. O caut, nimic. Zic: să ştii că mi-a furat-o cineva. Când mă uit mai bine, o văz mai departe, pe jos. Dau s-o ridic; aţa deşirată de pe băţ şi încurcată în răchită. Mă iau după fir, şi ce văz? Parcă şi acum, mi se sfâşie inima… Lăsasem râma în cârligul undiţei; şi biata privighetoare,

umblând după mâncare, a înghiţit cârligul! ... Sărăcuţa!... Cât trebuie să se fi zbătut, cât trebuie să se fi chinuit!... Acuma sta moartă, cu aripioarele întinse, iar pe ochişorii ei, ca două mărgele negre, năpădiseră furnicile...

Pe legea mea! Sunt aşa întâmplări nedrepte, care-ţi tulbură mintea, îţi zdruncină credinţa... Auzi dumneata...! cu cârligul înfipt în guşuliţa aceea, care scotea sunetele acelea dumnezeieşti!... Auzi dumneata, cum am răsplătit eu păsărica aia nevinovată, pentru că ne desfătase cu versul ei! Când mă gândesc, îmi vine nebunie, dar ştii nebunie!... Ah! ochişorii ăia negri, pe care năpădiseră furnicile!...".

I. Al. Brătescu-Voineşti

O tufă de liliac.

Era mare zarvă în tufişul de liliac, din colţul grădinii. Măcar că vremea era liniştită şi nu adia nici cel mai slab vânt, crengile se zbuciumau, frunzele tremurau, parcă le scutura o putere nevăzută.

După cum îi era obiceiul, cintezoiul se lasă şi de astă dată repede din zbor, ca să-şi facă odihna de amiază, în desişul umbros al frunzelor. N-a fost chip să aţipească câtuşi de puţintel, atâta larmăt ce era în jurul său. Speriat, zbură din nou, trecând într-un tufiş de salcâm galben, unde îi era de altfel şi locuia căci acolo, cinteza îşi făcuse cuibul, întrebând-o dacă nu ştie ce se petrece peste drum, dacă nu s-a ascuns vreun duşman care clătina crengile de liliac, n-a căpătat

nicio desluşire. Cinteza îşi căuta de clocit şi nu avea vreme să stea de vorbă. Curios, mai mult decât îngrijorat, cintezoiul se adresă atunci unui piţigoi neastâmpărat, care nu mai tăcea din gură. Nici acesta nu putu să-l lămurească.

— „Nu pricep de loc vorba liliacului. Dar şi eu am observat dis de dimineaţă, că se petrece ceva neobişnuit în casa lui”.

Curios şi el să afle ceva, se aşază lângă cintezoi, privind amândoi ţintă la liliacul din faţă.

Cu adevărat că în tufa de liliac se petrecea ceva neobişnuit. Rădăcina nu era în apele ei, într-una bodogănea:

— „Aşa! Să fii silită să stai ţintuită toată vremea, în pământ şi să te căzneşti pentru toată familia. Munca toată cade numai în

spinarea mea. Eu trebuie să îngrijesc mereu de hrana crengilor, a florilor, fără chip să te mai mişti oleacă, de fricã să nu le smulgă vântul.

În schimb, cine se gândeşte la o biată sluga credincioasă ca mine? îi trece prin gând cuiva din cei de sus, că şi eu aş vrea să mai petrec? Mereu vorbesc între ei de soare, de primăvară, de rouă. Eu habar n-am ce sunt acestea. Atâta doar ştiu, că îndată ce vine primăvara, îmi sug şi măduva din mine. Nu se mai satură; zi şi noapte trebuie să le dau de mâncare, parcă ar fi lihniţi de foame. Doar iarna cât mai am răgaz. Atunci cunosc şi eu puţin ce e tihna, mai ales că în pământ e bine şi călduţ. Cum dă căldura, e vai şi amar de sufletul meu”.

— „Ţine-te bine, bătrânico!” îi porunciră

crengile, întrerupând-o din gândurile ei. „Se vesteşte vreme rea; ne ameninţă furtuna”.

— „Mai trimete-ne ceva de mâncare”, şoptiră frunzele. „Familia n-a terminat încă de crescut”.

Iar drept culme, florile începură să cânte, dorind răcoreala unei bure de ploaie.

— „Na! n-am dreptate?” mormăi înnăbuşit rădăcina. Toată grija în seama mea cade. Nu mai merge, trebuie să se sfârşească odată cu toate acestea. Vreau şi eu să mai răsuflu, vreau să fiu şi eu ceva în lumea aceasta. Ei! ramurilor gălăgioase, care nu faceţi nicio para chioară! Să ştiţi că nu mai am poftă să mai muncesc pentru nişte trântori. Vreau să ies şi eu în lume să mai trăiesc şi eu oleacă! Ţineţi-vă bine, că vă laşi

— „Trântori?! Noi trântori?” săriră, tremurând de mânie, crengile.

„Ai grăit de te-ai gătit. Dar noi stăm oare degeaba?”

— „Să aud, mă rog, ce faceţi? Ce treabă săvârşiţi?” întrebă rădăcina.

— „Mai cunoaştem noi ce e odihna? începură crengile. „Cât e ziua de lungă, ne întindem, ne îndoim fel şi chipuri, căznindu-ne să aburcăm frunzele către lumină. Dacă ai putea să te iţeşti puţintel şi să ne priveşti, ne-ai plânge de milă. Înţelegem să spui de frunze că nu fac nimic; lor să le răcneşti că sunt leneşe, dacă vrei numaidecât să-ţi verşi năduful pe cineva”.

La auzul acestor vorbe, rădăcina stătu puţin şi se gândi. La urmă dădu dreptate crengilor. Şi unde nu începu cu gura la

bietele frunze:

— „Mult am să fiu eu sluga voastră? Să ştiţi că de la zi întâi vă las. N-aveţi decât să asudaţi şi voi muncind, să nu mai trăiţi numai în lenevie, pe seama altora”.

Crengile ţinură ison rădăcinii.

— „Are dreptate! Nici noi nu va mai putem ţine mereu în spinare. Munciţi şi voi, cum muncim şi noi!”

Ca să dea dovadă că leagă fapta de vorbă, începură să se scuture.

— „Tot încet, rădăcino”, şoptiră frunzele. „Nu vă daţi aşa ifose şi voi crengilor! Ce ţipaţi cât vă ia gura? Nu vă e ruşine, că v-aude lumea ce prostii ies din voi? Credeţi că noi stăm degeaba”?

— S-auzim, ce rost aveţi?” spun ramurile ţinându-se mai dârze.

— „S-auzim”, spune rădăcina, înţepenindu-se mai tare în pământ.

— „Ştiţi voi oare, că noi pregătim mâncarea?” începură frunzele.

„Socotiţi voi că tot ce se laudă rădăcina că ne trimite, v-ar putea folosi la ceva, fără de truda noastră? Hrana pe care o sug rădăcinile, la noi trebuie să ajungă, înainte de a vă îngrăşa pe voi. Focul soarelui pe noi ne dogoreşte; în noi e bucătăria. Zi şi noapte, noi pompăm din aer oxigenul. Cât e ziulica de mare, fierbem la razele soarelui, tot ce ne vine din rădăcină, ce mai luăm noi din aer şi pregătim hrana pe care v-o trimitem, ca să vă meargă bine şi să nu muriţi de foame. Mai puteţi spune că stăm degeaba, că nu aducem niciun folos?”

— „În tot ce povestiţi, poate să fie ceva

adevărat”, spuseră crengile, cu un scârţâit domol. La rândul lor, tălmăciră rădăcinilor mai grele de cap, înţelesul celor auzite. La urmă şi rădăcinile dădură dreptate frunzelor.

După o scurtă tăcere, frunzele foşniră din nou:

„Dacă vreţi, la cele din urmă să vă vărsaţi focul pe cineva, de ce nu căutaţi spre flori? Mai mândre îmbrăcate decât noi toate, ele se ţin mai departe de noi, mai către soare. Pe ele întrebaţi-le ce fac. Sau dacă dumneavoastră ştiţi ceva despre ele, noi habar n-avem care e rostul lor!

— „Aveţi dreptate”, strigară crengile. „Ele sunt adevăraţii trântori”.

Iar de jos, de sub pământ, şi rădăcina începu a mormăi:

— „Aşa este! Nu mai vrem să mai răbdăm! Să auzim ce spuneţi la toate acestea, voi florilor leneşe, împopoţonate! Ce rost aveţi voi pe lume? Pentru ce oare să ne căznim cu toatele pentru voi?”

Florile se legănau a lene şi împrăştiau parfumul lor în atmosferă. De trei ori a trebuit să le întrebe celelalte, până ce au dat un răspuns, începând să cânte:

Legănându-ne spre soare.

Trăim vis frumos de floare.

— „Da, da, vă credem”, spuneau frunzele. „Dar a cânta, nu înseamnă a lucra!”.

Florile însă continuară să cânte.

— „Prostii, prostii, prostii!” repetară rând pe rând, cele trei cumetre.

Toate fură de părere că e ruşine să

muncească mai departe pentru nişte leneşe. De mânie scârţâiau, foşneau, dondăneau toate la un loc, de nu se mai ştia ce este de capul lor.

Florile însă râdeau de mânia lor şi cântau înainte.

*

Trecu vara, veni toamna.

Rămurelele tinere, verzi, se îmbrăcară în sumănele castanii.

Frunzele nu aveau haine de iarna. De ciudă se îmbolnăviră, căpătară gălbenare, de pe urma căreia au murit pe rând.

Una câte una căzură la pământ, acoperind locul unde se ţineau rădăcinile. Florile de mult nu mai luau parte la joc. În locul lor, s-au ivit nişte făpturi curioase, scorţoase, care foşneau la vânt. Iar când

cea dintâi suflare a crivăţului se abătu asupra tufei de liliac, căzură şi ele la pământ. Din împodobirea mândră de vară, n-au rămas decât crengile goale.

— „Brrr!” suspinară crengile, adresându-se rădăcinii. „Acum, mai cam schimba cu tine, cumătră! Ce-ţi pasă! Stai la căldură şi în tihnă, în pământ!”

Rădăcina nu răspunse nimic. Ea era preocupată de altceva.

Lângă dânsa, căzu ca din senin, un grăunte curios şi mult ar fi dat să afle de unde vine şi ce caută aici. Se încercă să intre în vorbă cu el, dar nu căpătă niciun răspuns.

— „Nu-i frumos să nu dai răspuns, când te întreabă cineva cum se cade”, legă din nou vorba. „Suntem doar vecini, e firesc

deci să facem cunoştinţă”.

Niciun răspuns şi de data aceasta. Grăuntele parcă era mut, iar rădăcina, toată iarna, nu se gândea decât la vecinul ei:

„Cine oare să fie? Ce caută el aici: mereu se întreba, fără să-şi poată astâmpăra curiozitatea.

Spre primăvară, vecinul începu să se umfle, până ce în cele din urmă, dintr-însul ieşi un colţ plăpând, verde.

— „Bună ziua”, începu din nou rădăcina. „Îţi doresc o primăvară plăcută... Poate acum, vei avea bunătatea să-mi răspunzi la întrebarea mea de astă toamnă. Cu cine am a face?”

— „Sunt visul florilor de liliac”, răspunse fiinţa mică. „Sunt o sămânţă, pe când dumneata eşti o prostovancă”.

Rădăcina rămase pe gânduri. Nu se supărase de cuvântul cel prost, căci doar, ca rădăcină, era învăţată să fie mereu luată la vale. Dar rămase nedumerită în privinţa „visului florilor” şi de aceea se rugă de lămurire.

— „Văd că pământul e cam uscat şi nu am să pot răzbate uşor în el”, îngână sămânţa. „Am vreme să stau cu tine puţin de vorbă. Vezi, eu am auzit tot ce aţi grăit voi, astă vară, căci eram ascunsă într-o floare. Nu puteam însă să mă amestec în vorbă, căci eram prea crudă”.

— „Hm!… acuma ţi s-a dezlegat limba, poţi spune de toate?!” întrebă rădăcina.

— „Am crescut de ajuns ca să-ţi dau cu tifla”, răspunse sămânţa, dând dintr-însa un colţ, în pământ. „Acuma am rădăcina mea şi

nu-ţi mai dau voie să mă iei de sus!”.

Rădăcina holbă ochii, dar nu zise nimic.

— La urmă, se cuvine să mă port cu tine mai bine”, continuă sămânţa, „căci doar îmi eşti părinte”.

— „Cum se poate?” răspunse rădăcina şi nu-şi mai putea lua ochii de la sămânţă.

— „Cu toţii sunteţi părinţii mei”, începu să povestească sămânţa.

„Tu ai agonisit pentru mine, hrana din pământ; iar frunzele au pregătit-o la razele soarelui. Crengile în au aburcat la lumină şi căldură, iar florile m-au legănat în potirul lor. Ele au visat, iar visul lor l-au şoptit albinei, care a zburat de l-a povestit celorlalte flori de liliac. Fiecare dintre voi mi-a dat câte ceva... la toţi vă datoresc viaţa...”

Multă vreme a stat rădăcina, gândindu-se la cele auzite.

S-a făcut vară de tot, până când, în sfârşit, le-a dat de rost. Iar când s-a luminat de-a binelea mintea ei înceată, a întrebat neobişnuit de politicos pe crengi, dacă nu cumva văd sub ele, o mlădiţă verde de liliac.

— „Ba da”, răspunseră crengile. „Căutăţi mai bine de treabă şi ţine-te ţeapăn”.

Suflă vântul cu atâta putere, încât mă tem să nu ne culce la pământ”.

— „N-aveţi nicio grijă”, răspunse rădăcina. „Mă fiu bine. Vreau numai să vă spun că mlădiţa aceia mică de liliac, este copilul meu”.

— „Ha, ha, ha!” începură să râdă crengile. „Socoţi tu că o bătrână rădăcină neagră, ca tine, poate să dea un copilaş aşa

de drăguţ? Nici nu poţi să-ţi închipui tu, cât e de fraged, zglobiu şi verde!”

— „Şi totuşi e copilul meu”, spuse cu mândrie rădăcina.

Atunci începu să povestească tot ce i-a spus sămânţa, iar ramurile povestiră frunzelor.

— „Aşa mai înţelegem şi noi” vorbiră toate dintr-odată.

Abia acum s-au dumerit că fac parte dintr-o singură familie în care munca este împărţită, fiecare având a săvârşi o anumită treabă.

— „Ssst!” şoptiră una alteia. „Băgaţi în seamă, să nu tulburăm visul florilor!” Rădăcina se osteni cum putu, ca să sugă cât mai multă hrană, ca şi când ar fi fost plătită; crengile se munceau, se îndoiau, se

întindeau cum puteau mai bine, numai ca să ajungă la aer şi la lumină; frunzele se desfăceau cât mai mult şi mai liniştit în baia caldă a razelor de soare, ca şi când n-ar munci de loc, măcar că în ele fierbea mâncarea în mii şi mii de oale mici. Numai florile se desfătau în bătaia soarelui, cântând şi visând întruna.

Povestea cârtitorului.

...Un om se văicărea mereu, că Dumnezeu numai lui îi dă greutăţi, iar altora numai voie bună şi mulţumire. Şi-şi blestema viaţa că-i aşa de rea, şi blestema ursita lui că i-a fost mai fără milă decât a altora. Într-o zi, adormind, a visat visul acesta: Se făcea că mergea în rând, la deal, cu multe mii de oameni, purtând fiecare o cruce pe umeri, aşa cum a purtat-o blândul Iisus, când a fost dus la răstignire. Unii mergeau încovoiaţi de greutate, alţii cântând, alţii senini, fără sărate nici oboseală, nici veselie.

Când au fost în vârful dealului, s-au oprit cu toţii, şi-au pus crucile jos şi s-au odihnit. Omul de care vorbim, a început să se

tânguiască: „Doamne! mie mi-ai dat cea mai grea cruce! Dacă eşti drept, de ce nu mi-ai dat-o după puterile mele? Mai bine mi-ar fi fost să merg la deal fără nicio cruce pe umeri; dar dacă trebuie să ducem fiecare câte o cruce, nu fii nemilostiv cu noi. Celor slabi le dai cruci mari şi celor puternici cruci uşoare. Eu cer, Părinte, să-mi dai după cum ştiu eu că mi se cuvine”.

Atunci s-a stârnit o furtună, care l-a luat pe sus şi l-a azvârlit departe, pe un câmp pustiu, pe care nu era niciun oro, dar locul era plin de cruci de toată mărimea şi de tot chipul. Şi un glas din văzduh îi zise: „iată, aici sunt aşezate, la rând, suferinţele omeneşti, crucile acestea; alege-ţi deci una pe placul tău şi după cum ştii tu că ţi s-ar cuveni”! Şi acum, cercetând el, se duse de

la o cruce la altă cruce, nehotărât pe care să şi-o aleagă, ca să-i fie mai uşoară de purtat.

Aceasta, de aici, era prea mare; cealaltă prea grea. Una de colo nu e nici mare, nici grea, dar având dungile ascuţite, ar fi fost o povară de nesuferit. Uite colo una de aur, străluceşte ca soarele. Îl ispiteşte aurul, să n-o lase neîncercată şi o pune pe umeri, dar vai, era neînchipuit de grea. El umblă tot mai zăpăcit printre cruci. Acum ar vrea pe asta, acum pe aia, însă niciuna nu e cum ar vrea el. Le-a cercetat pe toate şi n-a găsit niciuna cum ştie el că i se cuvine. Să le cerceteze a doua oară. Şi iacă, într-un loc, dă de una pe care o trecuse cu vederea. Se opreşte, o ridică, o pune pe umăr, o cercetează cu de-amănuntul şi i se pare cea

mai potrivită dintre toate şi rămâne la ea.

— „Doamne!” zise el. „Iată una! Nu e tocmai uşoară, dar e cea mai potrivită pentru puterile mele. De ce nu mi-ai dat până acum una ca asta? Dă-mi-o, Tată, pe asta, că eu văd şi simt ca asta mi se cuvine”.

— „A ta să fie! Ridic-o!” s-auzi glasul.

Şi când a ridicat-o şi s-a uitat mai bine la ea, văzu că e tocmai aceia pe care o purtase şi pentru care murmurase atâta. A ridicat-o şi fără să mai scoată o vorbă de tânguire, a plecat şi iarăşi s-a pomenit între oamenii care suiau dealul, cu crucea lor în spate.

Tatăl nostru.

...Nu ştiu, dar mi se pare că „Tatăl nostru” e rugăciunea cea mai minunată şi cea mai caldă, din toate rugăciunile care se înalţă către cer!

E cea dintâi pe care o învaţă copilul şi cea de pe urmă pe care o uită omul înrăutăţit, atunci când uită şi pe mama de la care a învăţat-o.

Am plâns odată, ascultând „Tatăl nostru”, spus de un glas cam tremurător de femeie bătrână; şi parcă şi azi mi se strânge inima, când îmi aduc aminte, cu toate că e mult de atunci.

Era vară şi iar îmi venise dorul să plec în Transilvania. Când trec odată graniţa[3],

---

3 Povestirea e dinainte de război. E vorba de

parcă nicăieri nu mă simt mai bine decât acolo. Primirea frăţească pe care o găseşti oriunde te duci între Români, îţi încălzeşte într-adevăr sufletul. Şi ce locuri frumoase! Dumnezeu parcă a zâmbit când a creat Transilvania. Şi acel zâmbet îl vezi peste tot locul. Popor frumos şi ţară frumoasă! „Numai de ar fi şi norocul frumos!” cum spune românul, când e vorba de cineva tânăr, frumos şi bun.

Voiam să plec în Transilvania, dar nu departe, numai până la Borsec şi poate şi mai sus de el, prin alte locuri, toate puţin depărtate unul de altul.

Tot drumul, de la Piatra Neamţ până la Borsec, îl făceai într-o zi, cu trăsura cu doi cai; şi e de o frumuseţe neîntrecută.

---

fosta graniţă dintre Moldova şi Transilvania.

De cum ieşi din oraş, te găseşti între munţii înalţi şi mândri, acoperiţi cu păduri de brad; şi printre brazii din pietriş, şerpuiesc izvoarele argintii. Munţii stau ca o strajă măreaţă, pe amândouă malurile Bistriţei, şi se oglindesc în apa ei cristalină. Aproape tot drumul îl faci aşa, între munţi şi pe malul apei.

După ce treci peste fosta graniţă şi te sui pe drumuri mai înalte, aerul devine mai răcoros şi mai puternic. Parcă-ţi dă viaţă şi sănătate. Locurile prin care treci sunt minunate şi din ce în ce mai sălbatice. La urmă, când ajungi în Borsecul de sus, nu mai vedeai nimic, fiindcă era noapte.

Te culci şi dormi, şi de cumva e cât de puţin vânt, auzi prin somn vâjâitul pădurilor de brad. Când m-am trezit, a doua zi de

dimineaţă, mi se părea că visez, atât era locul cel de obicei liniştit, plin de o veselie zgomotoasă.

Nu departe de hotelul Melic, unde trăsesem noi, cei veniţi din România, se ţinea un iarmaroc.

Venise lume de pe lume şi se îndesa împrejurul barăcilor pline cu tot soiul de lucruri, de la cele mai ieftine nimicuri, până la lucruri de oarecare valoare.

Mulţimea era compusă mai cu seamă din ţărănci şi ţărani unguri. Fiecare târguia câte ceva. De la iarmaroc, nu se întoarce nimeni cu mâna goală.

Din toate părţile nu auzeai decât râsete, ţipete de bucurie ale copiilor şi tot soiul de muzici.

Cumpărasem şi noi nişte mărunţişuri şi

cu dânsele în mână, treceam pe unde era lume mai multă şi veselia mai mare; dar nu înţelegeam nimic din tot ce se spunea, fiindcă nu se vorbea decât ungureşte. Cu toate acestea, parcă vedeam multe feţe curat româneşti, printre ungurii şi unguroaicele pe care le întâlneam.

Umblam şi noi ca surzii şi nu vorbeam decât între noi.

Aproape de stradă, în capătul iarmarocului, erau numai căruţe şi care. Tocmai treceam pe acolo, râzând şi vorbind, când simt că mă prinde cineva de rochie. Mă întorc şi văd o unguroaică bătrână, care şedea pe nişte saci, lângă căruţa ei. Credeam că voieşte să-mi vândă ceva, şi-i spusei în ungureşte: „Nem, nem”, tot ce ştiam şi eu şi care, după ideea mea, era

„nimic” sau „nu”; dar ea nu-mi dădea drumul şi continua de a vorbi repede şi cu glas tare, doar m-ar face să înţeleg. Din toate ce spunea, nu puteam distinge decât: „Olah! Olah!” adică „Român”. Un domn, care trecea pe lângă noi, se opri şi-mi zise: „Ea voieşte să vă spună că-i româncă, dar că nu mai ştie să vorbească româneşte, însă înţelege când îi vorbeşte cineva răspicat”.

Atunci a început o convorbire prin tălmaci, între noi două.

Femeia cea bătrână se ridicase în picioare şi-mi spunea că a crescut între unguri, a învăţat în şcoli ungureşti: „Nu era slobod să vorbim noi, copiii de români, limba noastră”. Apoi spuse că s-a măritat după un ungur şi aşa, încet, încet, şi-a uitat cu totul graiul părintesc.

— „Nu mai ştii nimic?” o întrebai adânc mişcată. „Nu-ţi mai aduci aminte de nimic din copilărie? Nu ştii măcar o rugăciune pe care te-a învăţat mama?”

— „Ie, ie”, adică „da”, spuse bătrâna bucuroasă; şi plecând fruntea şi strângând mâinile pe piept, ea începu cu un glas cam tremurător; „Tatăl nostru, carele eşti în cer…”

Românii scoaseră pălăriile, solemn, ca la biserică, şi eu plângeam.

Din copilăria ei, din tot trecutul ei de Românca, nu-i rămăsese bătrânei decât „Tatăl nostru”! Când a ajuns la ultimele cuvinte, „şi ne izbăveşte de cel viclean”, mi s-a părut că pădurile de brad de primprejur au spus un puternic „Amin!”, aşa vuiau de tare.

Matilda Poni

Punguţa cu doi bani.

Era odată o babă şi un moşneag. Baba avea o găină şi moşul un cocoş. Găina babei oua de câte două ori pe fiecare zi, şi baba mânca o mulţime de ouă, iar moşneagului nu-i da niciunul.

Moşneagul, într-o zi, pierdu răbdarea şi zise;

— „Măi babă, mănânci ca în târgul lui Cremene. Ia dă-mi şi mie nişte ouă, ca să-mi prind pofta măcar”.

— „Da, cum nu”, zise baba care era foarte zgârcită. „Dacă ai poftă de ouă, bate şi tu cocoşul tău să facă ouă, şi-i mânca. Eu aşa am bătut găina şi iacăt-o cum ouă”.

Moşneagul, pofticios şi hapsân, se ia după gura babei, şi de ciudă, prinde iute şi

de grabă cocoşul, şi-i dă o bătaie bună, zicând:

— „Nă! ori le ouă, ori du-te de la casa mea, ca să nu mai strici mâncarea degeaba”.

Cocoşul, cum scăpă din mâinile moşneagului, fugi de acasă şi umbla bezmetic pe drumuri.

Şi cum mergea el pe un drum, numai iaca găseşte o punguţă cu doi bani. Şi cum o găseşte, o şi ia în clonţ şi se întoarnă cu dânsa înapoi, spre casa moşneagului.

Pe drum, întâlneşte o trăsură cu un boier şi cu nişte cucoane. Boierul se uită cu băgare de seamă la cocoş, vede în clonţu-i o punguţă şi zice vizitiului:

— „Măi! ia dă-te jos şi vezi ce are cocoşul cela în plisc?”

Vizitiul se dă iute jos de pe capra trăsurii, şi c-un fel de meşteşug al lui, prinde cocoşul; îi ia punguţa din clonţ şi o dă boierului. Boierul o ia, o pune în buzunar şi pornesc cu trăsura înainte.

Cocoşul, supărat de asta, nu se lasă, ci se ia după trăsură, spunând neîncetat:

„Cucurigu! boieri mari.

Daţi punguţa cu doi bani!”

Boierul înciudat, când ajunge în dreptul unei fântâni, zice vizitiului:

— „Mă! ia cocoşul ăsta obraznic şi-l dă în fântâna ceia!”

Vizitiul iarăşi se dă jos de pe capra trăsurii, prinde iarăşi cocoşul şi-l azvârle în fântână.

Cocoşul, văzând această mare primejdie, ce să facă? începe a înghiţi la apă. Şi-nghite,

şi-nghite, până ce înghite el toată apa din fântână… Apoi zboară de acolo afară şi iarăşi se ia în urma trăsurii, zicând:

„Cucurigu! boieri mari.

Daţi punguţa cu doi bani!”

Boierul, văzând aceasta, să mirat cumplit şi a zis:

— „Măă! da al dracului cocoş mai e ăsta! Ei las, că ţi-oi da eu ţie de cheltuială, măi crestatule şi pintenatule!"

Şi cum ajunge acasă, zice unei babe de la bucătărie, să ia cocoşul, să-l azvârle într-un cuptor plin cu jăratic, şi să puie o lespede la uşa cuptorului.

Baba, câinoasă la inimă, face cum i-a zis stăpânu-său.

Cocoşul, cum vede şi astă mare nedreptate, începe a vărsa la apă. Şi toarnă

el toată apa ceia din fântână, pe jăratic, până ce stinge focul de tot şi se răcoreşte cuptorul; ba încă mai face şi o apărie prin casă, de s-a îndrăcit de ciudă hârca de la bucătărie. Apoi dă o bleandă lespezii de la gura cuptorului, iese teafăr şi de acolo, şi fuga la fereastra boierului şi începe a trânti cu ciocul în geamuri şi a zice:

„Cucurigu! boieri mari.

Daţi punguţa cu doi bani!”

„Măi, că mi-am găsit beleaua cu dihania asta de cocoş!” zise boierul cuprins de mirare, „Vizitiu, ia-l de pe capul meu, şi-l zvârle în cireada boilor şi a vacilor; poate vreun buhai înfuriat i-a veni de hac, l-o lua în coarne şi-om scăpa de supărare.

Vizitiul iarăşi ia cocoşul şi-l azvârle în cireada. Atunci, bucuria cocoşului! Să-l fi

văzut cum înghiţea la buhai, la boi, la vaci şi la viţei, pân a înghiţit el toată cireada, şi-a făcut un pântec mare, mare cât un munte.

Apoi iar vine la fereastră, întinde aripile în dreptul soarelui, de întunecă de tot casa boierului şi iarăşi începe:

„Cucurigu! boieri mari.

Daţi punguţa cu doi bani!”

Boierul, când mai vede şi astă dăndănaie, crăpa de ciudă şi nu ştia ce să mai facă, ca să scape de cocoş.

Mai stă boierul cât mai stă pe gânduri, până-i vine iarăşi în cap una;

— „Am să-l dau în haznaua cu bani; poate va înghiţi la galbeni, i-a sta vreunul în gât, să îneca şi-om scăpa de dânsul”.

Şi cum zice, umflă cocoşul de-o aripă, şi-l zvârle în haznaua cu bani, căci boierul

acela de mult bănărit ce avea, nu-i mai ştia numărul.

Atunci cocoşul înghite cu lăcomie toţi banii şi lasă toate lăzile pustii. Apoi iese şi de acolo – el ştie cum şi pe unde –, se duce la fereastra boierului şi iar începe:

„Cucurigu! boieri mari,

Daţi punguţa cu doi bani!”

Acum, după toate cele întâmplate, boierul văzând că n-are ce-i mai face, i-azvârle punguţa.

Cocoşul o ia de jos cu bucurie, se duce în treaba lui şi lăsă pe boieri în pace.

Atunci, toate păsările din ograda boierească, văzând voinicia cocoşului, s-au luat după dânsul, de ţi se părea că-i o nuntă şi nu altceva; iar boierul, întristat, se uita galeş cum se duceau şi păsările sale şi zise

oftând:

— „Ducă-se şi cobe şi tot, numai bine că am scăpat de belea, căci nici lucru curat n-a fost aici!”

Cocoşul însă mergea ţanţoş, iar păsările după dânsul. Şi merge el cât merge, până ce ajunge acasă la moşneag şi de pe la poartă începe a cânta: „Cucurigu!!! Cucurigu!!!”

Moşneagul, cum aude glasul cocoşului, iese din casă cu bucurie, şi când îşi aruncă ochii spre poartă, ce să vadă?! Cocoşul său era ceva de speriat! Elefantul şi se părea purice pe lângă acest cocoş; şi-apoi în urma lui veneau cârduri nenumărate de păsări, care de care mai frumoase, mai cucuiate şi mai boghete.

Moşneagul, văzând pe cocoşul său aşa de mare şi de greoi, şi înconjurat de atâtea

găini, i-a deschis poarta.

Atunci cocoşul i-a zis:

— „Stăpâne, aşterne un ţol aici, în mijlocul ogrăzii!”

Moşneagul, iute ca un prâsnel, aşterne totul. Cocoşul atunci se aşază pe ţol, scutura puternic din aripi, şi îndată se umple ograda şi livada moşneagului, pe lângă păsări, şi de cirezi de vite; iar pe joi toarnă o movilă de galbeni, care străluceau la soare, de-ţi luau ochii.

Moşneagul, văzând aceste mari bogăţii, nu ştia ce să facă de bucurie, sărutând mereu cocoşul şi dezmierdându-l.

Atunci, iaca şi baba venea nu ştiu de unde. Şi când a văzut unele ca acestea, începu să-i sclipească, răutăcioşi, ochii în cap şi plesnea de ciudă.

— „Moşnege”, zise ea ruşinată, „dă-mi şi mie nişte galbeni”.

— „Ba pune-ţi pofta-n cui, măi babă! Când ţi-am cerut ouă, ştii ce mi-ai răspuns? Bate acum şi tu găina, să-ţi aducă galbeni.

Vaşa am bătut eu cocoşul, ştii tu din a cui pricină… şi iată ce mi-a adus…”

Atunci, baba se duse în poiată, prinde găina, o apucă de coadă şi o ia la bătaie, de-ţi venea să-i plângi de milă!

Biata găină, cum scăpă din mâinile babei, fuge pe drumuri. Şi cum mergea pe drum, găseşte şi ea o mărgică şi-o înghite; apoi repede se-ntoarce acasă la baba şi începe de la poartă: „cot, cot, cot, cotcodac!!”

Baba iese cu bucurie înaintea găinii. Găina sare peste poartă, trece iute pe lângă

babă, şi se pune pe cuib. După un ceas de şedere, sare de pe cuib cotcodăcind.

Baba atunci se duce fuga să afle ce i-a făcut găina!... Şi când se uită în cuib, ce să vadă?! Găina se ouase o mărgică!...

Baba, când vede că găina şi-a bătut joc de dânsa, o prinde şi-o bate, şi-o bate, pân-o omoară în bătaie!

Şi aşa, baba cea zgârcită şi nebună, a rămas săracă de tot, lipită pământului. De-acum o mai mânca şi răbdări prăjite, în loc de ouă, că bine şi-a făcut râs de găină şi-a ucis-o fără să-i fie vinovată cu nimica, sărmana!

Moşneagul însă era foarte bogat. El şi-a făcut case mari şi grădini frumoase şi trăia foarte bine. Pe babă, de milă, a pus-o găinăriţă; iar pe cocoş îl purta în toate

părţile după dânsul, cu salbă de aur la gât şi încălţat cu ciuboţele galbene şi cu pinteni la călcâie, de ţi se părea că-i un Irod de cei frumoşi, iar nu cocoş de făcut cu borş.

I. Creangă

În fel de fel de feţe

La început, toate păsările aveau penele de două feluri: albe şi negre, ca ziua şi noaptea. De la un timp, Dumnezeu se cam săturase să le vadă pe toate la fel. Şi ce şi-a zis?

„Bine, dacă la trup sunt deosebite, de ce n-ar fi şi la pene?"

Atunci s-a uitat în sus, în jos, şi a hotărât îndată unui păun, – păunul era alb, cânta mai frumos decât toate şi era şi pasărea lui de casă –, a hotărât aşadar unui păun să-şi ia zborul, în zorii zilei, prin înaltul cerului, să-şi moaie penele în albastrul văzduhului şi-n aurul răsăritului, apoi să se lase pe pământ, să-şi poarte aripile prin verdele ierbii.

După ce păunul a îndeplinit toate acestea, de-ţi lua ochii cu strălucirea lui, dacă-l priveai, Dumnezeu a poruncit unui vultur să adune toate zburătoarele cerului, şi, după ce s-au strâns la un loc cu toate, Prea Sfântul le-a spus că vrea să le înfrumuseţeze.

Arătându-le păunul, le zise să-şi aleagă fiecare, de pe trupul lui, felul penei în care ar vrea să fie îmbrăcată. Şi pentru ca păsările să-l vadă mai bine pe păun, Dumnezeu îi porunci să-şi rotească coada şi de atunci păunul căpătă darul acesta.

Păsările cerului însă, deprinse mereu cu albastrul văzduhului, cu verdele ierbii şi cu aurul soarelui, puţine au ales penele acestea, şi mai toate s-au bucurat de socoteala sticletelui. Vezi dumneata, mic şi

afurisit.

— „Doamne!” zise el. „Amestecăm noi cum ne-o tăia capul”.

Dumnezeu a zâmbit şi a încuviinţat ca cele care voiau să asculte de sticlete, să facă după cum le-a sfătuit el.

Tocmai atunci, hop! şi ciocănitoarea care întârziase, c-un trandafir alb în cioc.

Prea înaltul o chemă să o mustre că a rupt floarea; apoi porunci unui înger să-i aducă trandafirul, să-l miroase.

Îngerul, când luă crenguţa, se împunse într-un spin şi îndată îi ieşi în vârful degetului, o bobiţă de sânge.

Fiindcă din pricina trandafirului răsări cea dintâi picătură de sânge pe lume, Dumnezeu meni ca floarea să se facă roşie, cum se şi făcu, iar pentru că prin

ciocănitoare se întâmplase aceasta, Atotputernicul spuse îngerului să-şi şteargă degetul de capul ei, să rămâie însemnată.

Ce să vezi însă? Aşa le-a luat ochii, celorlalte păsări, roşul ciocănitoarei, că toate au năvălit la ea, să se atingă de dânsa, să capete şi ele măcar cât de puţin din faţa sângelui.

Cel dintâi sticletele. Dar dintr-o picătură ce s-alegi?

Pe urmă şi-au amestecat penele, care cum le-a tăiat capul. Vrabia, fiindcă era cald, s-a scăldat îndată în ţărână şi s-a făcut ca dracul. Cioara, foarte înţeleaptă, ce-a gândit: „Eu nu-s proastă, cu pana mea n-o să mă ia nimeni în seamă, şi-o să mă înmulţesc în pace. Ia să rămân eu neagră cum sunt”. Şi neagră a rămas. Tot astfel şi

corbul.

Puţine au avut înţelepciunea să se roage de Dumnezeu, să le facă El cum o crede în nemărginita Lui mărinimie.

Aşa, Prea înaltul şi-a atins degetele de penele păunului şi a făcut: prigoria, grangurul, scatiul. Gaiţa a întins aripile şi i-a pus ceva albastru pe ele.

Cel mai folosit a rămas păunul, fiindcă tot albastrul, aurul şi verdele, dispreţuit de celelalte păsări, i-au rămas lui.

Iar el, de bucurie, şi cum avea un glas minunat, s-a pus îndată să cânte, şi cântă, cântă, fără să ia seama că Dumnezeu, obosit, voia să aţipească puţin.

De trei ori i-a poruncit Atotputernicul să tacă. El de unde! îi da înainte.

Atunci, dintr-un tufiş, iată şi

privighetoarea!

Privighetoarea, pe vremea aceea, era cea mai leneşă pasăre.

Dormea şi ziua şi noaptea. Şi fiindcă acuma se trecuse cu somnul, nimerise şi ea la spartul târgului, şi alergă la Prea înţeleptul să-i schimbe şi ei penele, că nu voia să rămâie aşa cum o mâzgălise, acum, în grabă, vecina ei, vrabia, cu ce putuse lua şi dânsa de pe aripi.

Dumnezeu însă se supară foc pe lenea privighetoarei şi o lăsă aşa, ba o şi pedepsi să nu mai doarmă nici nopţile de acum înainte.

Dar fiindcă privighetoarea zbură pe umărul Atotfăcătorului, şi se rugă frumos, de iertare, şi fiindcă îndurarea lui Dumnezeu nu cunoaşte margini, I se făcu

milă Ziditorului de păsărică.

Însă nu-şi mai putea lua cuvântul înapoi. Ce să facă? Tocmai atunci îi lovi auzul glasul păunului. Şi ce se gândi Dumnezeu? Să treacă privighetoarei glasul păunului; pentru pedeapsa mare care i-o dăduse, se cuvenea în schimb şi un dar mare.

Ba scăpa şi de cântecul zăludului. Zis şi făcut.

De atunci, privighetoarea cântă aşa de frumos, iar păunul schiaună ca o mâţă.

Trenţăroasa.

Era odată un om bătrân şi bogat, care trăia într-un palat la malul mării. El n-avea nici nevastă, nici copii, ci numai o nepoţică, pe care jurase să n-o vadă în ochi, cât o trăi. O ura de moarte, fiindcă la naşterea ei, se prăpădise fata pe care o iubea el mai mult.

Când venise doica cea bătrână să-i arate copilul nou născut, el se întorsese cu spatele, se aşezase la fereastră, şi începuse să plângă uitându-se la fereastră, cu gândul la fata care-i murise.

În curând, pletele şi barba-i albă crescuseră aşa de mult, încât îi căzură peste umeri, se încolăciră împrejurul jilţului pe care şedea şi se înfipseră în crăpăturile lespezilor de piatra, iar lacrimile-i căzând

pe marginea ferestrei, săpară o dâră în ea, prin care se scurseră ca un pârâiaş spre marea cea fără de hotare.

În acest timp, nepoţica creştea la voia întâmplării, nimeni nu vedea de ea, nimeni n-o hrănea, nimeni n-o îmbrăca, doar doica cea bătrână se milostivea când n-o vedea nimeni, să-i dea vreo strachină de firimituri de la bucătărie, sau vreo fustă ruptă de la zdrenţe. Slugile celelalte o goneau cu ghionturi şi cu vorbe rele şi cum o vedeau, îi strigau de departe: „Trenţăroaso!” râzând de picioarele ei goale, până când începea să plângă şi se ducea să se ascunză prin tufişuri.

Crescu aşa, mai mult goală şi nemâncată, hoinărind toată ziulica pe câmp şi pe malul mării, fără alt tovarăş decât

păzitorul gâştelor, care ştia să-i cânte aşa de frumos din fluier, când îi era foame sau frig, încât o făcea să-şi uite de toate şi să înceapă să joace cu toate gâştele împreună.

Într-o zi, iată că toată lumea începu să vorbească, cum că Regele tării sar plimba prin părţile acelea şi că ar avea de gând: să dea serbare mare în oraşul învecinat, la care, Prinţul, singurul său fiu, avea să-şi aleagă o fată care să-i fie soţie.

O carte de poftire sosi şi la castelul din marginea mării, unde domnul cel bătrân sta tot la fereastră, înfăşurat în pletele-i albe şi plângea în pârâiaşul care-i ducea lacrimile spre mare.

Când auzi de porunca Regelui, se şterse la ochi şi chemând pe slujitori, îi puse s-aducă nişte foarfeci mari, cu care-i tăiară

părul şi barba ce-l ţintuiau pe jilţ şi astfel putu să se scoale. Pe urmă, se îmbrăcă în haine scumpe, cu giuvaeruri, şi poruncind să-i puie şaua de aur cu frâne de argint pe calul cel alb, porni întru întâmpinarea Regelui.

În acest timp, Trenjaroasa auzise şi ea despre tot ce se petrecea în oraş şi sta plângând la uşa bucătăriei, că nu se poate duce şi ea la serbare. Doica cea bătrână o zări şi se duse la stăpân să-i aducă aminte de ea. Dar el, cum auzi despre ce era vorba, se-ncruntă şi-i porunci să tacă, dacă nu vrea să puie pe slugi s-o dea afară din odaie, iar slugile, ne mai aşteptând să le zică a doua oară, o şi dădură afară, râzându-şi de ea.

Plângând de ciudă, bătrâna se duse să caute pe Trenţăroasa, dar n-o mai găsi, căci

bucătarul o gonise de la uşa bucătăriei.

Biata fată alergase la singurul ei tovarăş, să-i spuie cât era de necăjită.

Păzitorul gâştelor, cum o auzi, îi zise să se şteargă la ochi, că o să meargă ei împreună la oraş, să vadă pe Rege şi toate frumuseţile ce se pregăteau, şi ca s-o facă să uite cât era de desculţă şi de zdrenţăroasă, începu să cânte din fluier o melodie aşa de frumoasă, încât fata îşi uită ca prin farmec de toate şi apucându-l de mână, o porniră jucând spre oraş, cu toate gâştele înaintea lor.

Nu trecu mult şi se întâlniră cu un tânăr, îmbrăcat în haine scumpe, care venea calare spre ei, şi cum ajunse, opri calul şi-i întrebă dacă nu ştiu cumva încotro se află palatul unde trăsese Regele. Ei răspunseră

că într-acolo se duceau şi ei, iar tânărul, auzind acestea, descălecă şi luând calul de căpăstru, începu să meargă alături de ei.

Păzitorul de gâşte schimbă fluierul şi începu să cânte o melodie dulce şi tărăgănată, iar streinul, mereu întorcându-se şi uitându-se la Trenţăroasa, se îndrăgosti de ea şi o întrebă dacă n-ar vrea să-l ia de soţ.

Trenţăroasa începu să râdă din toată inima, scuturându-şi cârlionţii ei de aur.

Dar cu cât râdea mai tare, cu atât fluierul cânta mai dulce, şi cu atât mai tare se-ndrăgostea străinul de ea. La urma urmei, îi zise, că dacă n-are încredere în vorbele lui, să vie seara la serbare, desculţă, aşa cum se află, şi, de faţă cu Regele şi cu toată lumea, o să joace cu ea.

Când veni noaptea şi sala cea mare a palatului era plină de lumină şi de cântece, şi domnii cei mari dansau cu domniţele pe dinaintea Regelui, tocmai când ceasul bătu miezul nopţii, ce să vezi? Trenţăroasa şi cu păzitorul, urmaţi de toată ceata lor de gâşte, care gâgâiau de-ţi luau auzul, intrară pe porţile cele mari şi se duseră drept în sala serbării.

Domniţele cele frumoase, de o parte şi de alta, începură să şoptească, domnii râdeau, iar Regele de pe tronul lui, aşezat la capătul sălii, îi privea încremenit de mirare. Când deodată, chiar de lângă Rege, se sculă străinul şi venind la Trenţăroasa, o apucă de mână, o sărută de trei ori în văzul tuturor şi întorcându-se spre Rege, zise:

— „Tată!” căci străinul era însuşi fiul

Regelui, „iată logodnica pe care mi-am ales-o. E cea mai drăguţă şi mai blândă din toate fetele ţării acesteia”.

Şi înainte de a sfârşi vorba, păzitorul gâştelor, punând fluierul la gură, începu să cânte, ca şi cum s-ar fi auzit o păsărică ciripind în desişul pădurii şi în aceeaşi clipă, zdrenţele Trenţăroasei se schimbară în haine strălucitoare, încheiate cu nasturi de pietre scumpe; o coroniţă de aur se ivi pe părul ei blond, iar ceata de gâşte se schimbă într-o ceată de paji bucălaţi, care-i duceau trena.

Regele se sculă ca s-o recunoască drept fiica lui, trâmbiţele sunară în onoarea Prinţesei celei noi, şi toată lumea, în palat şi pe afară, spunea: „Prinţul a luat de nevastă pe cea mai drăguţă fată din ţara aceasta”.

Păzitorul de gâşte însă, se făcu nevăzut şi nimeni vreodată nu-i mai dădu de urmă; iar domnul cel bătrân, fiindcă jurase că nu-şi va privi nepoata cu ochii cât va trăi, fu silit să se întoarcă înapoi, în palatul lui de lângă mare.

Aşa, încât, dacă vă duceţi vreodată pe acolo, lucru care s-ar putea întâmpla într-o zi sau alta, îl veţi găsi în jilţul lui de lângă fereastră, plângând mai amar ca totdeauna, cu privirea pierdută peste mare.

Igena Flora

Vestitorul furtunilor.

Când lopătarii au pus mâna pe vâsle, ca să ne avântăm spre inima deltei, niciun nour nu păta limpezimea cerului.

Adăpostite la umbra şirurilor de trestie, ghiolurile şi gârlele îşi păstrau răceala undelor, cu tot uncropul soarelui de Iulie. Nicio şoaptă, niciun foşnet de papură sau trestie, nu dădea de bănuit că pe undeva se strecoară, cumva, o boare de vânt!

Cu pieptul desfăcut, cu braţele goale, cei doi lopătari ruşi vâsleau tăcuţi, fără să scape un sunet din buzele strânse, ca şi când n-ar fi ştiut să vorbească…

Îndeplineau slujba de adevărate motoare, întrebuinţând, în loc de benzină, câte o înghiţitură de votcă, pe care o ţineau

la îndemână, într-o ploscă destul de încăpătoare.

Deşi purtau lotca cu multă dibăcie, printre cotloanele cele mai sălbatice, totuşi nu dădurăm peste niciun fel de vânat. Parcă apele ar fi fost otrăvite, aşa nicio vietate nu se ţinea pe acolo. Nici măcar un stârc, cu zborul lui molatec, nu trecu deasupra noastră.

— „Ce Dumnezeu?” întrebai pe unul din lopătari, „a dat boala-n păsări, de nu se vede nicio urmă de vânat?”

— „Cum să găseşti păsări, prin părţile astea?!” se miră lopătarul. „E prea adâncă apa şi prea limpede… De unde să găsească de mâncare, sălbătăciunile? Mai bine era dacă ne îndreptam spre Padina. Acolo sunt mii. Tot felul de jigănii şi raţe, şi gâşte, şi

becaţe, şi tot ce vrei”.

— „Să mergem la Padina”, zisei, strângând patul puştii.

— „N-avem timp să mergem acolo, că ne prinde furtuna!” se amestecă celălalt lopătar, care se şi uita cu băgare de seamă, spre Miazănoapte…

— „De unde ştii că vine furtuna?” îl întrebai, cuprinzând dintr-o privire, tot seninul cerului.

— „Cum să nu ştiu! Uite ceapârul cum vine spre noi!…”

— „Care ceapâr?… Ce tot vorbeşti?” mă încruntai la rus.

Dar el, fără să se supere de loc, îmi arătă cu mâna spre Miazănoapte:

— „Uite!… Vezi colo, pasărea ceia?… Uită-te bine… o vezi? Vine spre noi… E

ceapârul!…”

— „Cum ai zis? Ceapâr? Ce-i asta ceapâr?” întrebai nedumerit, uitându-mă spre Miazănoapte.

— „Ceapâr, nu ştii?… E o pasăre. El nu se vede decât când s-apropie furtuna. Când vei vedea ceapârul, să ştii că vine şi furtuna”.

Râsei de credinţa lui de om sălbatic, şi căutai să descopăr spre Miazănoapte, pasărea pe care o pomenise.

Deasupra unei estompări uşoare de nouri, o zării desluşindu-se tot mai mult, din desimea zării. Se mărea din ce în ce, conturându-se tot mai clar, tot mai definit, pe fondul albastru al cerului. De-abia înainta, legănându-se în plutirea liniştită a vulturului. Da, cu cât se lăsa mai jos, îşi

schimba înfăţişarea, semănând mai mult cu un cocor, sau cu o altă pasăre din neamul picioroangelor. Se cunoştea însă că e cu mult mai mare, şi cu mult mai deosebită decât aceste păsări călătoare.

Deodată vârfurile papurii prinseră a se clătina uşor.

— „Uite, vezi?... începe şi vântul!... spuse, cu oarecare mulţumire, lopătarul care îmi arătase pasărea.

Şi atunci, văzui cu grijă şi foarte surprins, că, dinspre Miazănoapte, nourii porniră să se ridice în rotocoale întunecate şi repezi, ca fumul de păcură când arde.

Pasărea înainta acum, înspre răsărit, aşa de grăbită, că parcă ar fi alungat-o din urmă, ameninţarea nourilor.

Pe nesimţite, vântul se înteţise cu totul.

Valurile gârlei ne purtau lotca în toate părţile, săltând-o supărător. Papura se îndoia aşa de tare, încât săruta apa, cu vârfurile ei simţitoare. Nu scăpăm pasărea din vedere.

După ce se afundase cu totul spre răsărit, o văzui făcând o roată largă, apoi luându-şi avântul iarăşi spre noi. Acum zbura jos de tot, şi nu ştiam dacă sub ea, papura se apleca de bătaia vântului, sau de fâlfâirea aripilor uriaşe. Când trecu în curmeziş, căzând în bătaia razelor de soare, penele ei căpătară strălucirea fulgerului, şi îmi păru o pasăre măiastră, venita din altă lume.

Nourii, lăţindu-se peste adâncimile cerului, întunecară lumina soarelui. Sălciile şi toată papura ghiolurilor şi a gârlelor, era

răscolită şi sfărâmată de puterea năprasnică a vijeliei. Şi în tot pustiul cenuşiu al cerului, singura, numai pasărea plutea strălucitoare.

Lopătarii se opinteau din răsputeri, să ducă lotca la adăpost, înainte de a începe ploaia.

— „Trebuie să ajungem îndată la Somova... Acolo dăm de o cherhana, şi scăpăm de udeală...”, mă îmbărbătară cei doi ruşi, pe care îi priveam cu drag şi cu încredere, dându-le viaţa pe mâna lor.

Înfruntând furtuna, pasărea se afunda tot mai mult în adâncime. Rupea desimea nourilor, şi când fulgerele începură sa brăzdeze cerul, părea că scăpărăturile ieşeau din atingerea sfârcurilor aripii de fruntea încruntată a nourilor.

Când o pierdui cu totul din vedere, oftai

cu gura plină de vânt:

— „Păcat că n-a trecut mai jos... Îi trăgeam un foc. Ce pasăre ciudată!... N-am mai văzut aşa pasăre, de când umblu la vânătoare... Cât aş fi dat s-o împuşc!...”

— „S-o împuşti?!... Vai! Ai face cel mai mare păcat!” se supăra lopătarul care îmi arătase, cel dintâi, pe vestitorul furtunilor.

— „De ce aş face un păcat?” îl întrebai mirat.

— „Apoi ce ne facem noi, pescarii, fără el?... Cine ne mai vesteşte apropierea furtunii? Mai ales pe mare, ce ne-am face noi?... Ne-ar prinde furtuna în mijlocul drumului şi acolo ne-ar rămâne oasele!...”

O răzbunealã de vânt era să ne răstoarne lotca. Acum nu-mi mai veni să râd de credinţa de sălbatic a lopătarului, şi îmi

pironii ochii în adâncimea nourilor, în care se afundase acest straniu sol, trimis de împărăţia întunecată a furtunilor.

Al. Cazaban

Într-o noapte de Crăciun.

Constantin a Preutesei era un om fără credinţă în Dumnezeu. Acasă, la crâşmă, sau la câmp, el necontenit suduia pe Dumnezeu.

— „Ce? Sunt eu baba Gahiţa ca să cred în tot felul de prostii de-alde astea? Haram! … Nici nu vreau să ştiu!”

Mai dădea pe lângă el nevasta, că „măi de muie, nu mai fi aşa de păgân, că uite avem şi noi copii şi necazuri”, el, una o ţinea:

— „Lasă-mă, femeie, că eu ştiu ce ştiu, dacă-ţi place”.

Într-o zi, la crâşmă, că doar acolo îşi făcea veacul al de Constantin, el luă glas mare şi zise celor care pierdeau vremea

ascultându-l;

— „Dacă este Dumnezeu, L-a văzut cineva?”

Unul din cei de faţă, îndrăzni a zice uşurel:

— „Zice al de Zamfir că într-o iarna s-a fost arătat semn mare”.

— „Unde mă?” se repezi Constantin.

Fărtatul rămase cu vorba în gură şi cu ochii la faţa lui Constantin, care zise mai departe:

— „Unde, mă? În capul lor plin de prostii, asta este”.

Pe urmă, se încinse o beţie acolo, de-a huit satul toată noaptea.

Şi Constantin a suduit necurmat pe Dumnezeu.

A trecut, pe urmă, o vreme şi a venit

ninsoarea cea curată, de-a acoperit toate murdăriile uricioase ale pământului.

Şi iar, în altă zi, Constantin a ridicat pâră grea asupra Domnului, cu prilejul altor vorbiri, tot în preajma crâşmei:

Zise unul din oameni:

— „Iaca, a dat Dumnezeu şi zăpada acuşi…”

Constantin sări ca ars:

— „Ce tot vorbeşti dèhii, măi nătângule?! Ce, ninsoarea o dă Dumnezeu?”

Unul, mai înţepat, îndrăzni de colo:

— „Măi, neică Constantine, dacă n-o dă Dumnezeu, cine o dă?”

Constantin râse în mustăţi şi bufni:

— „Ha!… da’ prost mai eşti, mă flăcăule! … N-ai învăţat la şcoală, mă?… S-a răcit vremea, mă… şi ploaia s-a făcut ninsoare,

mă… asta-i!”…

— „O fi asta, neică Constantine, da’, va să zică, ploaia ceia cine a făcut-o?”

— „Soarele, mă, soarele!… A fost cald, mă, şi s-a făcut abur din ape, mă…”

— „Da’ soarele, neică, cine l-a făcut?”

Constantin se opri oleacă, îşi luă răsuflarea şi grăi:

— „Soarele, mă? Soarele s-a făcut singur, mă.

Oamenii din jur plecară nasurile în pământ şi tăcură. Singur unul, cu ochi blajini, şopti:

— „Rău, frate Constantine, rău… Dumneata care, va să zică, purcezi din sămânţă preoţească, să grăieşti asemenea păcate…”

— „Grăiesc, mă, grăiesc! Aşa, să ştii tu!”

Omul mai zise:

— „Trufia, măi omule, grea pedeapsă îi are.

— „Să aibă!… Atâta pagubă să am!”

S-a făcut, pe urmă, oleacă de larmă, şi oamenii au purces fiecare la casa lui, cu gândul împovărat de pâcla ce o lăsase vorbele lui Constantin a Preutesei.

Ninsoarea cădea pale-pale, ca într-o joacă a îngerilor. Satul se înveselea luând haină albă de iarnă. Ici, colo, zbucneau glasuri limpezi de copii, care se bucurau nespus de tare, gândind la săniuşul de pe coaste şi la colindatul pe la ferestre. Se auzeau pocnete de bici, lătrat de câine, iar hogeagurile scoteau fum alb, care, liniştit, se ridica în înalt, mulţumit şi el de fulgii care se jucau sprinţari, în văzduh.

Constantin a Preutesei se gătea să plece la târg. Avea acolo proces de tulburare de pământ, cu alt sătean, Mai erau trei zile până-n Ajun.

Ninsese o bucată bună de vreme, aşa că zăpada era taman bună de sanie.

Constantin îşi scoase tălpile de la vărat, le potrivi, puse coşul de salcie pe ele, mai bătu un cui acolo, un hleab dincolo şi sania fu gata. Se bucura şi el, ca un copil, că va merge cu sania, că fuseseră vreo două ierni fără zăpadă.

În ziua hotărâtă, Constantin porni dis de dimineaţă spre oraş. La poarta ţarinei, un gospodar îi ură drum bun:

— „Mergi cu Dumnezeu, Constantine!”

Omul nostru răspunse mormăit;

— „Ba să te ia dracu’ pe tine!…”

Zicând aşa, Constantin crezu că are să fie îmbucurat în suflet, dar, deodată fără să-şi dea seama, îi iezi în suflet ca un fel de amărăciune, ca şi cum l-ar fi ţinut cineva de rău.

Dar, curând sania porni ca o frunză luată de vânt.

Ajunse sănătos la târg, petrecu cu bine procesul, se duse ba la unul, ba la altul, se mai întâlni cu un vecin, cu doi, merseră pe la cea crâşmă şi dădură dajdie grea în bani şi în năduf, aşa că trecură vreo două trei-zile.

În Ajun, gospodarul îşi pregăti sania şi porni după amiază, spre casă. Era tare mulţumit de treaba ce făcuse, avea în desagă ceva merinde pentru casă, procesul îl câştigase, de Dumnezeu n-avea nicio

nevoie, caii buni, sania tare, drumul nu-i al nimănui şi al tuturor, ce mai poate cere cineva de la zilele lui şi de la viaţa lui cea aici, pe pământ, trăitoare?

Când ieşi pe barieră, cerul era de sticlă, depărtările de pâslă: linişte şi pace. Atât numai: o şuviţă subţire de tot, ca un fir nevăzut, de crivăţ aspru.

Pâslă din margini, pe nesimţite, ca ridicată de o putere nevăzută, se aburcă pe cer. Vântul începe să-şi toarcă năprasnic cântecele-i ascuţite; departe, păru că se aude un urlet care nu părea a fi de câine.

Curând, ninsoare grea începu să cadă. Luată oblu de crivăţ ea venea vrăjmaşă. Pâslele de ceaţă se coborâră aproape, aducând grabnic o înserare pustie şi cobitoare.

Constantin, o vreme, nu se gândi la nimic. Stătea încotoşmat în sanie şi dădea bice la cai. Din când în când, snopii de ninsoare îl izbeau în faţă, de-i luau văzul.

Caii mergeau din ce în ce mai greu, drumul începea să nu se mai vadă; crivăţul părăsise glasurile cele subţiri, luând pe cele buhăitoare, de parcă mii de tunete ar fi bufnit în văzduhuri. Atunci, gândul omului din sanie, începu să alunece pe nesimţite, în pustiul cenuşiu al temerii.

În scurt, sania se opri… înnoptase deplin; nu se mai vedea nici în cer, nici în pământ. Aproape, se desluşea limpede, urlet de fiară flămândă.

Amorţit şi plin de gândiri, Constantin se înfricoşă. Fără să-şi dea vreo seamă, acolo, singur, în câmpia înnoptată, i se înfăţişă

depărtata vreme a copilăriei lui. Parcă avea în faţă un copil alb, plin de lumină de jur-împrejur, care era chiar el, din vremea de atunci. Şi copilul îi spunea:

— „Nene Constantine, te-ai rătăcit. Şi eu am venit să-ţi spun că în astă-seară e Ajunul, când se naşte Domnul nostru, Cel ce vine să ne mântuiască”.

Constantin, aiurit şi încruntat, privi ciudat la copilul, care, încetul cu încetul, se desprindea din gândul şi din trupul lui, şi se furişa în afară, colo, între cai, şi-i surâdea blajin.

— „Hai, nene Constantine, nu te mai încrunta, şi vino cu mine, să te duc la ieslea unde se naşte Mântuitorul lumii. Hai, nene Constantine, lasă ochii să-ţi plângă oleacă, să vezi ce bine are să-ţi fie”.

Copilul dintre cai, zâmbea cu drag la Constantin, iar Constantin simţea că i se îndoaie genunchii. O căldură bună îi cutreiera sufletul şi-i dădea îndemn spre mărturisire”. Se părea că-i copilul de pe vremuri, care îngenunchia la icoana Domnului Iisus şi zicea: „Tatăl nostru…" în biserica satului, unde tatăl lui era preot.

Constantin simţi atunci o mare putere clocotind în el, un forfot de foc, o mirare şi o înduioşare, nemărginite ca şi întunerecul care-l înconjura. Şi singur, acolo, în vifor, izbucni în lacrimi, căzând în genunchi, în faţa copilului alb, dintre cai:

— „Doamne, Dumnezeule! Bunule Dumnezeu! Iartă-mă şi mă ajută…! Dacă Tu crezi că trebuie să fiu pedepsit, loveşte-mă, Doamne, da’ nu mă lăsa neiertat…"

O dungă albă ca de vis, se aşează înainte, pe cer, iar jur-împrejur de ei, se făcuse o apărătoare de lumină şi de mângâiere, împotriva întunerecului şi a urletelor din preajmă.

Încet-încet, ca pe un drum de ispăşire, sania merse, dusă de zarea de lumină şi de îngerul copilăriei.

Undeva, în văzduh, se auzea un clinchet uşurel de clopoţel de argint.

Când zorii se desfăcură din feşele negurilor, Constantin ajunse în sat.

Îngerul dintre cai se făcuse străveziu, din ce în ce mai străveziu, abur diafan, fum, părere. Se ridică iarăşi în împărăţia de duh din care se coborâse, ca să scape din ananghie, pe un om rătăcit pe căile pierzării sufleteşti.

Cu obrazul încă reavăn de lacrimi, Constantin trase sania la poarta casei.

Un vecin, care-i ştia meteahna, îi dădu bună dimineaţa şi-i zise înadins:

— „Ni s-a născut un Mântuitor, neică Constantine!”

Constantin îl privi cum nu privise niciodată până atunci, întinse mâna vecinului, dădu uşor din cap a jale pentru un trecut înmormântat şi îi răspunse cald şi cu cutremur pe gene:

— „Da, frate, avem un Mântuitor, că Dumnezeu e bun şi mare şi ne poartă de grijă nouă, păcătoşilor”.

Vecinul privi ciudat spre Constantin, dar Constantin surâse prieteneşte şi-i zise:

— „Da, frate Ioane, în az-noapte am aflat vestea asta mare”. Şi vecinii îşi strânseră

mâna cu prietenie caldă.

Al. Lascarov-Moldovanu

Cel mai bătrân

În timpurile de mai demult, animalele vorbeau între ele şi se întovărăşeau la treabă ca şi oamenii. Şi, de nu s-ar fi arătat pe pământ vicleşugul şi lăcomia, poate că şi azi ar fi împăcare între vietăţi.

Odată, pe o vreme amarnică de iarnă, cică lupul, vulpea şi ciocârlanul, au făcut tovărăşie la câştig, căci şi-au zis între ei: unul cu picioarele şi puterea, altul cu isteţimea şi cel din urmă cu ochii şi zburatul.

Şi dacă nu curge, măcar pică…

S-au împrăştiat atunci cei trei tovarăşi, care-ncotro au văzut, ca să caute, ce-or găsi.

Lupul s-a azvârlit în salturi tot de-o

prăjină, vulpea a luat-o pâş-pâş! tot pe la dosuri, iar ciocârlanul s-a ridicat sus, gângurind: turlui… turlui…

Nu trecu mult şi ciocârlanul, zburând peste un drum cu pârtie de sanie, zăreşte de sus o slănină afumată de porc, căzută alături, de la vreun trecător. Atunci el se coboară mai jos, tot turluind şi învârtindu-se împrejur, şi vede că e bucăţică bună, pentru o vreme ca aceia. N-a dat mult pas întârzieri şi, cum e el cinstit din fire, s-a avântat iar în sus, să-şi cheme tovarăşii la praznic.

Când l-au auzit lupul şi vulpea, turluind cu îndemn şi bucurie în văzduh, au alergat care dincotro, să vadă cum le e partea pe ziua aceea. Toţi însă erau flămânzi, de nu mai vedeau bine înaintea ochilor.

După ce s-au strâns împrejurul slăninii,

lupul care e mai lacom şi hrăpăreţ, se ridică el cu vorba, ca mai mare:

— „Tovarăşilor, noi suntem aşa de hămesiţi acum, încât bucăţica aceasta numai ne-ar întărâta foamea degeaba, căci nici pe-o măsea n-avem ce pune; mai bine s-o mâncăm unul din noi, ca să se sature barem”.

— „Care însă?” strigară deodată vulpea şi ciocârlanul.

Lupul lăsă capul în jos, mâhnit, şi zise cu amărăciune:

— „Eu credeam că voi îţi avea atâta obraz şi-ţi înţelege cui se cuvine”.

Ciocârlanul sare într-un picior bucuros:

— „Mie, pentru c-am găsit-o.

Lupul, indignat, ciuleşte urechile la el, de să-l vâre în boli:

— „Tu strânge-ţi ciocul, mă prichindelule, şi aşteaptă să mai creşti”.

— „Atunci, mie!” sare vulpea cu ochii aprinşi.

Lupul, văzând greutatea, face pe înţeleptul şi zice printre dinţi:

— „Slănina s-o mănânce cel mai bătrân dintre noi, şi, fiindcă eu sunt aproape cărunt, mi se cuvine mie, ca mai în vârstă”.

Un moment s-au privit cu toţii, nedumeriţi.

Vulpea îngână atunci:

— „Ba mai bătrână sunt eu!”.

Lupul, tot liniştit şi cu minte:

— „Cât ani ai tu, vulpe?”

— „Atâţia ani, câţi peri am în coadă; numără-i dacă nu mă crezi…”

— „Apoi eu sunt şi mai bătrân”.

Vulpea întrebă înţepată:

— „Şi câţi ani ai tu, lupule?”

Cela, nepăsător, după ce-şi plecă capul şi se scărpină în creştet cu laba, vorbeşte de parcă şi-ar aduce aminte:

— „Apoi, eu nu ştiu cum să-ţi probez mai bine, ca să nu greşesc, dar ştiu atâta că, dacă aş socoti numai câte o oaie mâncată pe an, apoi eu aş avea stâna cea mai mare de pe pământ”.

Vulpea şi-a lăsat capul în jos plouată, văzând că a rămas-o lupul.

Ciocârlanul, care sărea într-un picior, scormonind pârtia cu ciocul, s-apropie şi el. Îngânând: turlui, turlui…

Lupul ridică botul, batjocoritor:

— „Dar tu, mă piciule, de câţi ani eşti?”

Ciocârlanul saltă moţul ţugui şi pufneşte

de râs:

— „Ce vorbiţi voi de vârstă, voi făpturi de ieri, de-alaltăieri?... Ascultaţi voi la moşu, ca să ştiţi ce vrea să zică timp trecut... Pe ani şi lucruri n-aş putea socoti, dar ştiu atâta că, la moartea tatii, pământul era abia drob şi piftie şi nu s-alesese încă din ape, aşa că n-am avut unde să-i fac mormântul şi-a trebuit să-l îngrop în creştetul meu, de-am rămas până acum, în vremea voastră, tot cu moţ în cap...”.

Vulpea s-a îndepărtat ruşinată, ca una ce ştia că-i mai tânără, dar lupul, cu toate că s-a văzut rămas, a râs ca prostul şi, luând slănina în gură, a întors spatele ciocârlanului, mârâind, printre dinţi, în batjocură:

— „Cine se pune cu tine, măi, nodul

pământului?..."

Şi de atunci a rămas că:

„Dreptatea nu-i pentru cei mici”.

Dar nici tovărăşie la câştig nu s-a mai făcut, între vietăţile din lume, de atunci încoace.

Ion Adam

Borta vântului.

Era un om sărac şi avea o mulţime de copii. Pe vremea unei foamete mari, el a muncit o săptămână pe un căuş de grăunţe. Apoi s-a dus la râşniţă cu ele. După ce le-a râşnit, a ieşit afară cu căuşul cu făină şi s-a pornit o furtună mare şi i-a luat toată făina din căuş. Da' el straşnic s-a mâniat.

— „Nu mă las eu aşa, cu una, cu două…"

Şi făcu un şomoiog de paie şi porni.

Îl întrebă un om:

— „Unde te duci, cumetre?"

— „Mă duc să astup borta vântului, că mi-a luat făina din căuş".

— „Da' unde-i nimeri-o?"

— „Unde-o fi, acolo mă duc".

Mergând el loc depărtat, a ajuns pe Dumnezeu şi pe Sf. Petru, care, pe atunci,

umblau pe pământ.

— „Unde te duci, omule?”

— „Mă duc şi eu în lume”.

Dar Dumnezeu i-a zis aşa:

— „Omule, nu te mai duce! Na-ţi o nucă, dar până acasă să nu zici: „Nucă deschide-te!”

Întorcându-se el înapoi, a înnoptat şi-a ajuns la un om şi s-a rugat să-l primească, să doarmă acolo peste noapte.

— „De unde vii, bade?” îl întrebă omul acela.

— „Mă duceam s-astup borta vântului şi-am întâlnit pe un nebun pe drum şi mi-a dat o nucă. Şi-a zis, să nu zic: „Nucă deschide-te!” Ce-o mai fi şi asta?”

Femeia omului, vicleană, ia nuca în mâna şi zice:

— „Ia să-ţi văd nuca!”

Îi schimbă nuca omului. Şi pe urmă se duce într-un ocol şi zice: „Nucă deschide-te!

Când a zis, atâtea vite au ieşit: oi, cai. Miei, o bogăţie întreagă, ştii mata, putere Dumnezeiască!

Omul se duce a doua zi acasă.

— „Nucă, deschide-te!”

Nuca de unde să se deschidă!

— „Hai, batu-mi-l Dumnezeu de vânt şi pe moşneagul la fel! Mă duc să astup borta vântului şi să bat pe moşneag, de ce m-a viclenit”.

Ajunge iar pe Dumnezeu.

Da’ Dumnezeu – ştii putere Dumnezeiască –, aici era altfel la faţă. Nu l-a cunoscut.

— „Unde te duci, bade?”

— „S-astup borta vântului şi să ucid moşneagul ce m-a viclenit!”

— „Na-ţi bade, un măgar. Dar să nu-i zici până acasă: „Măgar, fă bani!”

— N-oi zice.

Se întoarce el iar pe la omul cela. Da omul cela îl ospătează şi-i dă să bea şi mult să chefăluit şi-a adormit pe laviţă. Şi erau nişte ţigani în şatră acolo, şi-aveau un măgar, şi omul s-a dus şi l-a cumpărat; iar peste noapte l-a schimbat cu măgarul fermecat.

Omul, a doua zi, se scoală, ia măgarul şi se duce acasă şi zice:

— „Măgar, fă bani!”

Măgarul, de unde?

El apucă un drug şi începe să bată, să bată, să deşele măgarul.

— „Acum nu-l mai iert eu!”

Şi porneşte să întâlnească pe moşneag şi s-astupe borta vântului.

Întâlneşte pe Dumnezeu.

— „Na-ţi, bade, o cârje, dar să nu zici până acasă: „Cârje încârjeşte-te!”

Ia cârja. Vine iar pe la omul cela. Aici, omul i-a dat şi mai straşnic ospăţ şi s-a sfătuit cu ai lui şi s-a hotărât că dacă vedea că-i mai dă şi cârja, pe urmă să-l omoare, ca să nu se bănuie că el i-a luat-o.

Acu zice omul femeii: „Măi femeie, noi hui cu cârja în pivniţa şi să-nchidem uşa şi să zicem: „Cârje încârjeşte-te”.

Intrară în pivniţă şi ziseră cârjii: „Cârje încârjeşte-te!”

Şi unde începu cârja a-i bate şi a-i zdrobi. Ţipete, vaiete, rugăminţi:

— „Bade, ţi-om da şi măgar şi nucă, numai, scapă-ne, scoate-ne!”

Omul nostru i-a lăsat întâi de i-a bătut bine de tot. Apoi a luat măgarul, cârja şi nuca şi a pornit acasă…

Se făcuse aşa de bogat, de ajunsese vestea despre el până la împărat.

Atâţia bani avea el, încât i-a semănat şi a crescut grâu de aur.

Auzind împăratul că are un Ian de aur, a trimis doi dregători să-i dea sămânţa, să semene şi el.

— „Să spuneţi împăratului, că nu vreau să-i dau, să vedem ce-mi face”.

Împăratul, când a auzit aşa, straşnic s-a mâniat şi a gătit oştirea să se ducă cu război asupra lui. Şi a venit oastea până la uşa lui şi i-a strigat să iasă afară. Dar el era

îmbrăcat tot cu straie ca ale noastre, nu cu straie nemţeşti.

El pune cârja sub suman şi iese afară. Iar Împăratul, cu atâtea mii de oameni, i-a fost ruşine singur lui să se ducă el cu atâta oaste, ca să se bată cu un om. Atunci i-a zis:

— „Omule, arată-ţi tu întâi, puterea..."

— Bine! Vino, împărate!". Şi apoi către cârje: „Cârje, încârjeşte-te, la tot soldatul câte două şi la împărat nouă!"

Şi unde începe cârja să tragă şi cum dădea, tot la cap lovea. A înnebunit şi pe soldaţi şi pe împărat.

S-a dus împăratul, iar omul nostru a rămas în pace şi-a trăit mulţi ani fericit, cu toţi ai lui.

Numai cu vitele se scoate sărăcia din casă.

A fost odată ca niciodată.

A fost odată un ţăran şi-l chema Neagoe. Acest ţăran era om voinic şi harnic. Nu-i păsa lui de nu ştiu cine de ar fi fost. Vezi, că-şi căuta de munculiţă lui, îşi plătea dajdia, se avea bine cu toţi din sat, şi cum făcea el, ce dregea el, se chivernisea omul, ca să-i ajungă agoniseala muncii sale pentru multă vreme.

Îi veni rândul de însurătoare, şi, ca tot creştinul, îşi făcu şi el rândul.

Ce să vezi dumneata? Odată cu nevasta, se strecură în casa lui şi Sărăcia. Ea găsise un tron vechi, urgisit într-un colţ din bordeiul Neagului, la care nimeni nu lua

aminte şi acolo, pe dânsul, Sărăcia îşi făcu culcuşul. Sta greceşte pe tron, cât e ziulica şi nopticica de mare, şi din loc să se mişte, ba. Pasămite, tronul era gol, nu mai puneau oamenii nimic într-însul, atât era de vechi şi de hodorogit.

Bietul Neagu văzu că începe a da îndărăt, lucrurile nu-i mai mergeau strună ca mai înainte. Se luă de gânduri, fiindcă el se ştia că munceşte şi mai şi decât înainte; iar de la o vreme încoace, două în tei nu putea lega.

Se spetise bietul om muncind, şi să salte şi el ceva... aş! câtuşi de cât! ferit-a Sfântul! ...

Ba, până într-atâta ajunsese, încât să-l împingă păcatele să se gândească ca să-şi facă seama singur. Vezi că dracul n-are de

lucru, el nu face biserici ori pufuri pe la răspântii.

Se zbătea bietul om, cu mintea şi cu trupul, şi parcă era un făcut: mergea din pagubă în pagubă, de ajunse în sapă de lemn.

Tot satul îl luase la ochi. Îl vedea lucrând când la alde neică Burcilă, când la aleşii ori la fruntaşii satului, când la taica popa. Totdeauna găsea el de lucru; la toţi muncea şi la toţi sporea lucrul lui.

Când însă muncea şi pentru dânsul, munca nu-i da în spor. De venea apa mare, arăturile lui le îneca. Dacă vreun prăpăd de la niscaiva lighioane, ori de la ciori, cădea peste semănăturile megieşilor, ale lui erau stinse cu desăvârşire. De bătea piatra holdele, apoi pe ale lui le amesteca cu

pământul, de nu se mai alegea nici praful de dânsele; ba uneori porumbul se tăciuna, ba lăcuste, ba potop, ba toate relele, numai pe capul lui cădeau.

Sătenii, megieşii lui, puseră mâna cu toţii de mai multe ori, să-i dea câte un ajutor, să-i facă câte-o clacă; dar toate în deşert, ea nu-i ieşea nimic în de bine. În cele din urmă, şi vecinii şi tot satul îl părăsiră. Toţi şi totul ziceau că aşa i-a fost osânda şi credeau că trebuie să fi căzut asupra copilului lui vreun blestem de la Dumnezeu.

Ajunsese omul să-şi urască zilele.

Şi aşa, cu sufletul amărât, şezând într-o Duminică cu luleaua în gură şi gândindu-se cum să-şi curme viaţa, ca unul ce i se urâse cu sărăcia, iată că vine soţia lui şi îi spuse

că peste puţin are să fie tată.

El, ridicându-şi ochii la soţia lui, i se păru că vede o sluţeală de fiinţă stând greceşte şi ghemuită pe tronul cel vechi şi neîntrebuinţat.

Se frecă la ochii, se mai uită odată, şi ce să vadă? O sfrijită de lighioană, mai urâtă decât ciuma, cu barba adusă de părea că stă s-o apuce de nas, cu ochii numai scovârliile, părul îi sta în cap de parcă ar fi fost pus cu furca, mâinile ei răschitoare goale, cocoşată şi cucuiată, de seamăn pe lume nu avea.

Când văzu el o aşa nemetenie spurcată, stând ca o cobe rea în casa lui şi pe tronul lui, ca un şarpe rece îi trecu prin sân. El însă îşi ţinu firea şi merse drept la ea, întrebând-o:

— „Cine eşti tu şi ce cauţi aici?”

— „Eu sunt Sărăcia”, răspunse ea, „şi am venit nepoftită”.

— „Ieşi afară din casa mea!”

— „O! O! Stai, că prea te pripeşti, voinicule!” îi răspunse Sărăcia, rânjind la dânsul cu batjocură. „Ca să scoţi Sărăcia din casă, trebuie să ai ce pune în locul ei”.

Şi rânjind încă odată, îi arătă nişte colţi, de care s-ar fi speriat şi dracul.

Bietul om tăcu şi înghiţi găluşca. Cugetul că are să fie tată, vorba că trebuie să aibă ce pune în locul Sărăciei, îi mută gândul.

El voia să gonească Sărăcia din casa lui, căci nu se putea mistui înfruntarea ce făcuse ea, şi apoi nu se îndura să-şi lase odraslele pe mâinile cele blestemate ale Sărăciei.

Din nou se puse pe muncă – muncă istovitoare –, se zvârcolea omul şi în dreapta şi în stânga, noaptea o făcea zi, da şi din mână şi din picioare, cum se zice, şi folos nici cât negru, sub unghie. Nevoile îi năpădeau din toate părţile, şi el nu mai ştia ce să facă. De câte ori intra în casă, de atâtea ori şi sfrijita de Sărăcie îi rânjea în bătaie de joc.

Într-una din zile, iată că nevastă-sa născu un dolofan de copil, sănătos şi voinic ca tată-său.

Acum ce să facă el? parale n-avea; de moară, nici cât să orbească un şoarece; ceva ţoale, ori vreun dichis în casa lui, tufă!

Nimic, dar nimic n-are de ce să se prindă ochiul la el. Cum s-o scoată la căpătâi? Ar fi voit şi El, de să-şi boteze

copilul cu vreun naş mai de Doamne ajută, să facă şi el o cumetrie. Dar cu ce? Sta bietul om cu mâinile încrucişate, se uita în cer şi în pământ, şi nu ştia la cine să caşte gura. Şi de felul lui, fiind om cinstit, nu voia să amăgească pe nimeni cu minciuna. El ştia una şi bună. Când o zice da, să fie da; când o zice nu, apoi nu.

El cunoştea de mult pe un cioban chiabur, dar nu era în sat. Când, iată că se pomeneşte că-l cheamă cineva să-l cinstească. Acolo, ce să-i vază ochii? Prietenul lui suia oile la munte. Părerea lui de bine nu se poate spune. Îl rugă să se cumetrească, şi ciobanul primi cu bucurie să-i boteze pruncul. Partea lui să trăiască bine! Se puseră toate la cale, cum e bine.

La botez, ciobanul dărui finului său, o

oaie fătătoare.

Atât îi trebui. Când fu să plece, mocanul zise:

— „Cumetre, tot n-ai tu unde ţine oiţa; las-o în turmă la mine şi mi ţi-oi îngriji-o ca şi de ale mele”.

— „Bine, cumetre”, răspunse Neagoe, „să fie precum zici tu”.

El era bun bucuros că-i ia beleaua din bătătura, deoarece n-aveau ei ce să mănânce, dar încămite să mai dea şi oii.

Mocanul se duse cu oile. Omul se puse iar pe muncă; dar munca lui d-abia aducea cu ce brumă să-şi ţie zilele. Cum am zice, muncea în sec.

După câtăva vreme, se pomeneşte cu un argat de la stâna mocanului:

— „Neică, m-a trimes stăpânu-meu cu

lâna asta la dumneata”.

— „Ei, şi ce să fac eu cu dânsa?”

— „Apoi să vezi dumneata, stăpânu-meu a pus de şi-a tuns oiţele şi a tuns şi oaia finului său. Aceasta este lâna ei şi a trimis-o cui se cuvine”.

— „Foarte mulţumim de bunătate. Să spui cumătrului multă sănătate şi să auzim de bine”.

Şi luând lâna din mâna argatului, intră în casă, merse drept către Sărăcie, şi cu grai ţanţoş îi zise.

— „Dă-te Sărăcie la o parte, că am să pui lâna asta acolo!”

Sărăcia nu se îndura, neiculiţă, să iasă din culcuşul ce şi-l făcuse acolo.

Rânji ea şi de astădată, dar îi dete rânjitul prin piele, căci voinicul unde aduse

odată lâna şi, buf! o lovi după ceafă de era să-şi muşte limba şi o răsturnă jos de pe tron. Sărăcia rămase locului, unde căzuse, ca vai de ea…

Oaia finului făcuse un miel. Acesta, după ce se mai mări, îl miţui şi pe dânsul ca pe mieii ceilalţi, şi îi trimise miţele acasă.

Ţăranul, şi mai curajos, intră în casă şi merse iarăşi drept la Sărăcie.

— „Dă-te, rânjito, mai la o parte, că am să pui miţele astea acolo!”

Şi fiindcă Sărăcia tot cam întârzia, o lovi odată cu miţele de-i merse fulgii, şi o dete peste cap, mai către uşă.

Pe toamnă, se pomeneşte cu un alt argat, că-i aduce un burduşel cu brânză.

— „Baciul de la stână”, zise el, „a adunat laptele de la oaia finului, l-a făcut brânză şi

l-am adus acasă”.

— „Spune cumătrului”, răspunse Neagoe, „că finul d-sale îi sărută mâinile şi să ne vedem sănătoşi”.

Apoi se întoarse repede în casă şi îndreptându-se către Sărăcie, îi zise:

— „Dă-te Sărăcie la o parte, că am să pui burduful ăsta în locul tău”.

— „Da’ unde să mă mai dau?” răspunse Sărăcia.

— „Ieşi afară, dacă n-ai loc, şi du-te în oţelele puştii vreunui vânător, ca acolo ţi-e locul”.

— „Ba aia-i vorba! mai pune-ţi pofta-n cui!"

Şi lovind-o cu burduful în cap, o făcu mototol după uşă.

Bietul Neagoe fu nevoit să petreacă încă

o iarnă întreagă, cu sărăcia pe vatră.

În vara viitoare, mielul de la oaia finului se făcuse mare. Acuma îi aduse două lâni.

Ţăranul intră cu amândouă în mână şi bufnind şi răbufnind pe Sărăcie, o pofti să iasă afară cu nepusă masă.

Sărăcia, dacă văzu zorul, dete dosul pe uşă afară, şi să te ţii pârleo! îi sfârâiau călcâiele fugind, până ce se duse să-şi clocească ouăle în oţelele puştilor vânătorilor.

Şi de atunci a rămas de vânătorii sunt săraci, fiindcă-şi pierd vremea prin colţii de piatră, prin mărăcini, umblând toată ziua până să împuşte şi ei câte vreo babuşcă de nu ştiu care păsărică.

Neagoe începu să bată în pinteni de bucurie, că se cotorosise de Sărăcie. Acum,

pe ce punea mâna, punea şi Dumnezeu mila. Toate îi mergeau în de bine. Începu şi el a lega gura pânzei. Munca lui se vedea cum mergea înainte şi avea parte de ea. Ce să mai spunem multe? În scurtă vreme, ajunse fruntaş al satului, după hărnicia lui, cu vitişoare, cu pluguleţ şi cu toate dichisurile unui om cu parte lăsată de la Dumnezeu.

Vezi că numai cu vitele se scoate sărăcia afară din casă.

Petre Ispirescu

TABLA DE MATERIE

1. Dacă vrea Dumnezeu, după *N. Geme*

2. Sfatul cel mai bun, de *Mihail Sadoveanu*

3. Grădinarul, de *Lucia Mantu*

4. Clemencu, de *N. Dunăreanu*

5. Împărăţia măceşului, de *Nestor Urechea*

6. După asemănarea lor, de *Emil Gârleanu*

7. Doctor de cocoşaţi, după *Ion Adam*...

8. Privighetoarea, de Ion Al. Brătescu-Voineşti

9. O tufă de liliac, după *Dl. I. Simionescu*

10. Povestea cârtitorului, după *G. Coşbuc*

11. Tatăl nostru, de *Matilda Poni*...

12. Punguţa cu doi bani, de *I. Creangă*...

13. În fel de fel de feţe, după *Emil Gârleanu*

14. Trenţăroasa, de *Igena Floru*…

13. Vestitorul furtunilor, de *Al. Cazaban*…

16. Într-o noapte de Crăciun, de *Al. Lascarov-Moldovanu*.

17. Cel mai bătrân, de *Ion Adam*…

18. Borta vântului, după *M. Eminescu*.

19. Numai cu vitele se scoate sărăcia din casă, de Petre Ispirescu

TABLA DE MATERII

Păpuşa de ceară

Înmormântarea

Varul

Peştişorii.

Puişorul cel negru

Albina

Cum şi-a udat Sofia părul cu sprâncenele tăiate Pâinea cailor…

Smântână şi pâinea caldă

Veveriţa

Ceaiul

Lupii…

Obrazul zgâriat

Elisabeta…

Fructele zaharisite

Pisica şi piţigoiul

Cutia de lucru

Măgăruşul

Trăsurica…

Broasca ţestoasă

Plecarea